

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politiky a evropských studií

Monika Dudášová

Europeizácia záujmových skupín: Prípadová štúdia Českej republiky

Diplomová práca

Vedúci práce: Doc. Dan Marek, Ph.D., M.A.

OLMOUC 2012

Prehlasuje, že som túto diplomovú prácu vypracovala samostatne na základe uvedených prameňov a literatúry.

V Olomouci dňa 25.6.2012

OBSAH

ÚVOD	5
1. Teória europeizácie.....	15
1.1 Vývoj teórie europeizácie	15
1.2 Konceptualizácia teórie europeizácie	17
1.3 Výskum teórie europeizácie	19
1.4 Europeizácia krajín strednej a východnej Európy	22
1.5 Europeizácia záujmových skupín	24
2. Presadzovanie záujmov na európskej úrovni.....	28
2.1 Charakter európskych záujmových skupín.....	30
2.2 Prístupové body pre presadzovanie záujmov na európskej úrovni.....	34
2.2.1 Európska komisia	35
2.2.2 Európsky parlament.....	38
2.2.3 Rada ministrov	40
2.2.4 Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov	42
2.3 Regulácia európskych záujmových skupín.....	44
3. Europeizácia českých záujmových skupín	47
3.1 Europeizácia záujmových skupín v krajinách strednej a východnej Európy.....	48
3.2 Povaha českých záujmových skupín.....	50
3.3 Situácia pred vstupom ČR do EU.....	52
3.4 Situácia po vstupe ČR do EU.....	57
3.5 Vznik nových štruktúr vo fungovaní záujmových skupín po vstupe ČR do EU	60
3.6 Zapájanie českých záujmových skupín do európskeho priestoru.....	63
3.7 Pozitíva vstupu ČR do EU pre záujmové skupiny	65
3.8 Nedostatky záujmových skupín po vstupe ČR do EU.....	68

ZÁVER.....	71
ZOZNAM SKRATIEK.....	77
LITERATÚRA.....	78
PRAMENE.....	87
ABSTRAKT.....	90
ABSTRACT.....	91

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada poďakovala za pomoc a spoluprácu vedúcemu mojej diplomovej práce, Doc. Danovi Marekovi, Ph.D., M.A., ktorého cenné rady a pripomienky mi veľmi pomohli pri písaní tejto práce. Ďalej by som rada poďakovala mojej rodine za podporu.

ÚVOD

Táto diplomová práca sa bude zaoberať europeizáciou českých záujmových skupín. Zameriavať sa bude na adaptačný proces českých záujmových skupín na európsku úroveň po vstupe Českej republiky (ďalej ČR) do Európskej únie (ďalej EU) v roku 2004. Hlavnou témou práce bude skúmať pôsobenie českých záujmových skupín a ich postupné prispôsobovanie svojich štruktúr, vzťahov, spolupráce, komunikácie, financovania, organizácie a stratégií vstupu ČR do EU. Práca bude na základe hypotézy sledovať, nakoľko zmenil proces europeizácie fungovanie českých záujmových skupín a spôsoby obhajovania ich záujmov.

Záujmové skupiny z členských štátov majú v prípade nedostatku príležitostí na národnej úrovni možnosť ovplyvňovať rozhodovací proces v ďalšej úrovni, čiže v európskej aréne.¹ Viacúrovňový európsky systém vládnutia je sieťou horizontálnych a vertikálnych navzájom sa prelínajúcich vzťahov medzi nadnárodnými, národnými, regionálnymi, lokálnymi a súkromnými aktérmi.² Tento priestor poskytuje možnosti pre artikuláciu, agregáciu a reprezentáciu záujmov. Ide teda, okrem národnej úrovne, o ďalšiu rovinu v ktorej je možné ovplyvňovať politiky, dosahovať výhody a získavať prostriedky v súvislosti s cieľmi a činnosťami záujmových skupín.³ Pre záujmové skupiny členských krajín je preto nevyhnutnou súčasťou ich pôsobenia adaptácia na túto úroveň rozhodovacieho procesu.

Aktivity európskych záujmových skupín sa začali rozrastať počas 90. rokov, následkom postupného prenášania právomocí z členských štátov na európske inštitúcie.⁴ Hlavnými dôvodmi záujmových skupín k preneseniu svojho pôsobenia na európsku úroveň boli najmä kvôli vzrastajúcim kompetenciám Únie, zmenám vo formálnych rozhodovacích procesoch, otvorenosti európskych úradníkov voči zástupcom záujmových skupín a efektu „lavíny“, čo znamenalo, že mnohé skupiny nasledovali príklad ostatných záujmových skupín, aby neostali v nevýhode.⁵ Záujmové skupiny začali postupne budovať kancelárie v Bruseli, ale aj iných mestách

---

¹ Fairbrass, Warleigh 2002: 139

² Lehman 2009: 42

³ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 96

⁴ Coen 2007: 3

⁵ Bache 2006: 334

so sídlami európskych inštitúcií, aby boli dostatočne blízko k aktuálnemu európskemu dňaniu a k legislatívnemu procesu.

Vymedzeniu pôsobenia záujmových skupín sa venuje aj Lisabonská zmluva, ktorá potvrdzuje dôležitú roľu záujmových organizácií. Inštitúcie EU by mali dať občanom a záujmovým skupinám možnosť prezentovať a verejne vymedziť svoje názory v rámci všetkých oblastí činnosti Únie. Ďalej by mali udržiavať otvorený, transparentný a pravidelný dialóg s občianskou spoločnosťou a záujmovými združeniami a viesť konzultácie s príslušnými stranami.⁶ Vzájomná spolupráca inštitúcií EU a záujmových skupín nie je dôležitá iba pre záujmové skupiny, ale je významnou súčasťou rozhodovacieho procesu aj pre európske inštitúcie, a to najmä pre Komisiu.

České záujmové skupiny čelili rade výziev. Okrem európskej integrácie to bola predovšetkým ekonomická a politická transformácia českej spoločnosti po roku 1989 a všeobecný trend globalizácie svetovej ekonomiky.⁷ Preto je veľmi dôležité rozlišovať medzi rôznymi vplyvmi pôsobiacimi na premenu českých záujmových skupín, aby nedochádzalo k mylnému poňatiu vplyvu europeizácie. Táto práca sa nebude zaoberať inou formou vonkajšieho ani vnútorného pôsobenia na české záujmové skupiny, iba vplyvom europeizácie a postupnej prípravy českých záujmových skupín na vstup ČR do EU.

Za záujmové skupiny budú v tejto práci považované typy spoločenských organizácií, ktoré sú založené na formálnom členstve a ich cieľom je zastupovať spoločné politické, hospodárske a sociálne záujmy. Patria tu odbory, komory, neziskové organizácie, sociálne hnutia a pod.⁸ Jedným z bežných kritérií delenia záujmových skupín je na ekonomické záujmy, kde sa radia odborové organizácie, združenia zamestnancov, výrobcov, podnikateľov a obchodné komory. Druhou skupinou sú združenia obhajujúce neekonomické záujmy, kde sa radia združenia miest a obcí, ekologické, náboženské či etnické organizácie.⁹ Práca sa nebude zaoberať europeizáciou politických strán, ktoré sú tiež považované za záujmové skupiny.

---

⁶ Greenwood 2011: 2

⁷ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 96

⁸ Mansfeldová, Kroupa 2005: 13

⁹ Kunštát 2006: 14

Hypotéza a výskumné otázky

Vstupom do EU sa ČR stala plnohodnotným členom tvorby spoločného práva EU a český záujmové skupiny získali väčšie možnosti ovplyvňovať európske záležitosti svojim „lobovaním“. ¹⁰ Zámerom tejto práce je skúmať rozsah využívania tohto nového reprezentačného kanálu českými záujmovými skupinami, ich zapájanie do európskeho rozhodovacieho procesu, ich spoluprácu s európskymi záujmovými skupinami, eurofederáciami a euroasociáciami, využívanie prostriedkov poskytovaných Úniou po vstupe ČR do EU atď.

Hypotéza tejto práce bude skúmaná cez mechanizmus europeizácie strednej a juhovýchodnej Európy podľa Schnimmelfenniga a Sedelmeiera, ktorí predpokladajú, že v podmienkach strednej a juhovýchodnej Európy, sa v rámci europeizácie jedná o prijímanie pravidiel hry (*rule adoption*), ktoré vznikajú na úrovni Únie. ¹¹ Hypotéza tejto práce znie:

České záujmové skupiny sa po vstupe do EU v rámci mechanizmu europeizácie strednej a juhovýchodnej Európy podľa Schnimmelfenniga a Sedelmeiera chovali na základe logiky následkov, čím u nich došlo k presadeniu modelu externých podnetov a nie v rámci logiky vhodnosti a modelu sociálneho učenia.

Jedná sa teda o aplikáciu mechanizmu europeizácie, prostredníctvom ktorej budú sledované transformačné a adaptačné procesy záujmových skupín v ČR. Hypotéza tejto práce sa venuje práci konceptu rozdielnosti preberania pravidiel, ktorý aplikuje na europeizáciu českých záujmových skupín. Na záver táto práca na základe hypotézy vyhodnotí, ku ktorému modelu europeizácie došlo v rámci adaptácie českých záujmových skupín na vstup ČR do EU, a tiež akou logikou europeizácie sa riadili. Definované tiež bude, či sa české záujmové skupiny a ich europeizačný proces riadili podľa teórie inštitucionalizmu racionálnej voľby alebo sociologických

---

¹⁰ Šmejkal, Jakubcová, Nekvasil 2003: 1

¹¹ Tento mechanizmus europeizácie strednej a juhovýchodnej Európy a jeho význam bude vysvetlený v prvej kapitole tejto práce.

inštitucionalizmom. Práca bude využívať niekoľko výskumných otázok, ktoré majú dopomôcť k overeniu hypotézy:

- *Prebiehala určitá forma europeizácie českých záujmových skupín už pred vstupom ČR do EU?*
- *Aké sú vzájomné vzťahy českých záujmových skupín s európskymi federáciami a euroasociáciami záujmových skupín?*
- *Aké výhody plynú českým záujmovým skupinám zo vstupu do európskych federácií a asociácií záujmových skupín?*
- *Ako sa české záujmové skupiny prispôsobili vstupu ČR do EU? Dochádza k dostatočnému využitiu novej arény pre presadzovanie ich záujmov?*

Práca bude skúmať oblasť *polity*, čiže jej hlavným zameraním bude skúmať akým spôsobom sa vstup ČR do EU odrazil na inštitucionálnej štruktúre českých záujmových skupín. Bude sa zameriavať na premenu starých štruktúr a vytváranie nových štruktúr českých záujmových skupín, na štrukturalizovanie nových prístupových kanálov českých záujmových skupín do európskej úrovne, na vytváranie štruktúr, ktoré majú slúžiť k zastupovaniu českých záujmových skupín na európskej pôde. Okrem toho sa v práci bude skúmať aj oblasť *politics*, pretože práca sa zameria aj na premenu stratégií, postupov a aktivít českých záujmových skupín, spôsobených vstupom ČR do EU.

Práca skúma časové obdobie od polovice 90. rokov, kedy začalo by zrejme, akým smerom sa ČR vydá a že smeruje k členstvu v EU. Práca teda bude skúmať aj predvstupné prípravy českých záujmových skupín. Ďalej bude sledovať pôsobenie europeizačných procesov aj po roku 2004, a to až do roku 2009, pretože adaptácia českých záujmových skupín na členstvo ČR v EU bola pokračovala aj po vstupe ČR do EU. Táto práca sa riadi prístupom „top-down“, kedy ide najmä o ovplyvňovanie transformácie českých záujmových skupín z európskej úrovne, pretože po vstupe ČR do Únie museli sa prispôsobiť novej európskej aréne presadzovania záujmov, pokiaľ chceli aby došlo k hájeniu ich záujmov.

Táto diplomová práca bude vedená empiricko-analytickým prístupom, pretože najprv došlo k zberu dát, informácií a záverov rôznych štúdií, ktoré budú vyhodnotené a analyzované v prvých dvoch kapitolách tejto práce a nakoniec aplikované na prostredie Českej republiky v tretej kapitole, pričom v práci bude overovaná hypotéza na základe viacerých výskumných otázok tak, aby vznikla hodnotná prípadová štúdia. Autori zaoberajúci sa teóriou europeizácie pritom preferujú vedenie prípadových štúdií ako najvhodnejšiu formu skúmania tejto teórie.

Štruktúra práce

Práca bude rozdelená do troch hlavných kapitol. Prvá kapitola sa bude zaoberať teóriou europeizácie, vznikom tejto teórie a jej postupným vývojom. Kapitola bude reflektovať rôzne prístupy k štúdiu tejto teórie, vymedzenie tejto teórie, konceptualizáciu pojmu, prístupy autorov zaoberajúcich sa touto teóriou a ich poznatkami a výstupmi z výskumov. Vymedzí taktiež možné postupy výskumu tejto teórie, nedostatky a obmedzenia tejto teórie. Kapitola sa taktiež zameria na rozsah europeizácie, jej rôzne vplyvy a efekty pôsobiace na rôzne oblasti politik, štruktúr, stratégií a vzťahoch členských štátov EU, ale aj na nečlenské štáty. Ďalšou časťou tejto kapitoly bude skúmanie vplyvu europeizácie na krajiny SVE, kde bude predstavený mechanizmus vytvorený autormi Schimmelfennigom a Sedelmeierom, ktorý je určený práve na skúmanie zemí SVE a juhovýchodej Európy. Ku koncu tejto kapitoly sa práca zameria na europeizáciu záujmových skupín, na dopady a vplyvy tohto procesu na ich charakter a fungovanie.

Druhá kapitola tejto práce sa bude zaoberať presadzovaním záujmov na európskej úrovni. Na začiatku kapitoly sa zameria na povahu, fungovanie, pôsobenie, vzájomnú spoluprácu a presadzovanie sa záujmových skupín na európskej úrovni. V ďalšej časti bude skúmať rôzne prístupové body pôsobenia záujmových skupín v jednotlivých inštitúciách EU, na formu vzájomnej spolupráce, vzniknuté štruktúry a mechanizmy systematizovanej spolupráce, pozitíva a negatíva pôsobenia záujmových skupín v týchto inštitúciách. Práca sa zameria na inštitúcie, ktoré sú relevantné pre presadzovanie záujmov lobistických skupín, teda v Európskej komisii

(ďalej Komisia), Európskom parlamente (ďalej Parlament) a v Rade ministrov (ďalej Rada) a v Európskom hospodárskom a sociálnom výbore (ďalej EHSV) a vo Výbore regiónov. V posledná časť tejto kapitoly sa bude zameriavať na reguláciu aktivít záujmových skupín pôsobiacich na európskej úrovni.

Tretia kapitola bude skúmať europeizáciu českých záujmových skupín, pričom na začiatku kapitoly sa zameria na všeobecné vymedzenie ich aktivít, právne vymedzenie a fungovanie na českej národnej úrovni a europeizáciu záujmových skupín v krajinách SVE. V ďalšej časti bude skúmaná príprava záujmových skupín na vstup ČR do EU, ktorá sa zameria na vytváranie nových štruktúr, preberanie legislatívy EU, na premenu chovania záujmových skupín a postupnú snahu o začlenenie do európskych štruktúr. Ďalej sa zameria na situáciu po vstupe ČR do EU, na členstvo v jednotlivých európskych štruktúrach, na využívanie unijných prostriedkov, na podobu a fungovanie novovytvorených štruktúr, na premenu stratégií, na zapájanie sa českých záujmových skupín do európskeho priestoru a na ich spoluprácu so záujmovými skupinami z ostatných členských krajín. Ku koncu kapitoly práca zhodnotí pozitíva a negatíva, ktoré českým záujmovým skupinám priniesol vstup ČR do EU.

Analýza použitej literatúry

Literatúra použitá v tejto práci sa dá rozdeliť do troch hlavných skupín, literatúra zaoberajúca sa teóriou europeizácie, literatúra zaoberajúca sa záujmovými skupinami a presadzovaním záujmov na európskej úrovni a literatúra venujúca sa českým záujmovým skupinám a ich postupnej adaptácii na vstup ČR do EU. Práca bude čerpať najmä z kníh a odborných článkov, ale aj z internetových zdrojov, z pracovných dokumentov, dokumentov Únie, ako napríklad tzv. Bielymi knihami Komisie či z Ústavy ČR.

Literatúra zaoberajúca sa témou europeizácie členských štátov EU je dostatočne rozpracovaná akademikmi európskych štúdií. Pre prvú kapitolu bola cenná najmä kniha od editorov Paola Graziana a Maartena P. Vinka *Europeanization. New research Agendas*. Kniha je rozdelená do niekoľkých kapitol, v ktorej sa jednotlivý

autori zaoberajú rôznymi prístupmi a konceptmi výskumu europeizácie. Kapitola od Paola Graziana a Maartena P. Vinka sa zaoberá novými výskumnými agendami europeizácie, regionálnej integračnej teórii sa v samostatnej kapitole venoval James Caporaso. Ďalšou významnou kapitolou pre prácu bola kapitola od autora Claudia Radaelliho, „Conceptual Issues“, kde sa zaoberal rôznymi vplyvmi europeizácie a nedostatkami tejto teórie. Ďalšou prínosnou kapitolou bol príspevok od Rainera Eisinga „Interest Groups and Social Movements“, ktorá sa venovala europeizácii národných záujmových skupín, kapacitám a motivácii záujmových skupín, ich fungovaniu vo viacúrovňovom systéme EU atď. Ďalšie kapitoly sa venovali metodológii, teoretizácii a ďalším témam týkajúcich sa europeizácie. Kniha ponúkla ucelený pohľad na túto teóriu, rôzne prístupy, zhodnotila nedostatky konceptu europeizácie a poskytla tak komplexný pohľad na túto problematiku.

Ďalšie prínosné diela pre túto kapitolu diplomovej práce boli články od Claudia Radaelliho, často citovaného autora, ktorý sa dlhodobo a systematicky zameriava na výskum europeizácie. Vo svojom článku „Europeanisation: Solution or Problem“ sa zaoberá vývojom tejto teórie, jej vplyvom na národné systémy členských štátov a vyčleňuje rôzne procesy integrácie. Podobným článkom je dielo od Tanje Börzel, ďalšej významnej autorky zaujímajúcej sa o europeizáciu. Vo svojom článku „How European Union Interacts with its Member States“ sa taktiež zaoberá vplyvom Únie na svoje členské štáty. Vymedzuje tiež rôzne prístupy k štúdiu europeizácie. V kapitole „Conceptualizing the Domestic Impact of Europe“ z knihy *The Politics of Europeanization*, sa spolu s Thomasom Risse zaoberajú europeizáciou a teóriou sociologického inštitucionalizmu v súvislosti s preberaním politík, smerníc a noriem EU do systémov členských štátov EU.

Europeizácia členských zemí strednej a východnej Európy (ďalej SVE), bude skúmaná z knihy od autorov Schimmelfenniga a Sedelmeiera *Europeanization of Central and Eastern Europe*, kde autori prichádzajú s prístupom k štúdiu europeizácie týchto zemí. Študujú adaptáciu týchto členských zemí na európske politické procesy, ich prípravu na vstup do EU, a rozlišujú chovanie krajín podľa dvoch teórií, a to podľa inštitucionalizmu racionálnej voľby a sociologického inštitucionalizmom. Okrem toho je zdrojom informácií aj článok od Heather Grabbe, *Europeanisation Goes East:*

Power and Uncertainty in the EU Accession Process, v ktorom sa autorka zaoberá vplyvom EU na politické systémy kandidátskych krajín EU.

Robert Ladrech je veľmi významným autorom pre túto prácu, pretože jeho diela sú hlavným prínosom pre časť zaoberajúcou sa europeizáciu záujmových skupín pôsobiacich v EU ale aj v národných systémoch členských štátov. V kapitole „The Europeanisation of Interest Groups and Political Parties“ z knihy *The Member States of European Union* a v článku „Europeanisation of Domestic Politics and Institutions: The Case of France“ sa venuje zmenám v organizačných štruktúrach a národných politikách členských štátov, záujmovým skupinám a ich využívaniu možností pôsobenia na európske procesy, o intenzite prenikania politik Únie do národných systémov a následnej diverzifikácii stratégií národných záujmových skupín.

Ďalším okruhom použitej literatúry je literatúra zaoberajúca sa reprezentáciou a obhajovaním záujmov skupín pôsobiacich na európskej úrovni rozhodovacieho procesu. Aj v tejto oblasti je dostatočné množstvo odbornej literatúry a autorov zaoberajúcich sa touto problematikou. Pre túto kapitolu boli najcennejšie štyri knihy, a to kniha od Justina Greenwooda z roku 2011 *Interest Representation in the European Union*, kniha od Iriny Machalowitz *EU Lobbying- Principals, Agents and Targets. Strategic interest representation in the EU policy making*, kniha od Davida Coena a Jeremy Richardsona *Lobbying the European Union: Institutions, Actors and Issues* a posledným dielom je kniha *Jak lobbovat v Evropské unii and Machiavellu v Bruselu*. Tieto diela sú pritom obsahovo boli veľmi podobné. Vymedzujú pôsobenie záujmových skupín na európskej úrovni, definujú ich hlavné ciele, stratégie, spoluprácu, charakterizujú ich podobu a prístupové body do európskych inštitúcií. Ďalej definujú podobu spolupráce záujmových skupín a inštitúcií EU, hlavné princípy tejto spolupráce a postupnú snahu o reguláciu pôsobenia týchto skupín. Okrem toho kriticky hodnotia celkové pôsobenie záujmových skupín, podobu ich spolupráce a vzájomné vzťahy s európskymi inštitúciami.

Ďalšou autorkou pôsobiacou v tejto oblasti, ktorej práce boli zdrojom informácií pre túto prácu, je Sonia Mazey. Spolu s Jeremym Richardsonom editovali knihu *Lobbying in the European Community*, ktorá je síce z roku 1993, ale je stále prínosným zdrojom informácií o pôsobení záujmových skupín. Ďalšou cennou prácou

pre výskum záujmových skupín pôsobiacich na európskej úrovni je kapitola z knihy autorov Iana Bacheho a Stephena Georgea, *Politics in the European Union*. Kapitola reflektuje najmä dôvody vzrastajúcej potreby presadzovania záujmových skupín na európskej úrovni, možnosti ovplyvňovania politik záujmovými skupinami a tiež hodnotí možnosti záujmových skupín podľa ich finančného zázemia a atď.

Posledná skupina literatúry použitej v tejto práci sa týka europeizácie českých záujmových skupín. Na rozdiel od prvých dvoch oblastí, v tejto oblasti nie je dostupné dostatočné množstvo odbornej literatúry. Je to spôsobené aj faktom, že v českej odbornej literatúre bola tematika europeizácie reflektovaná s desaťročným oneskorením. Hlavný príspevok českých autorov pritom spočíva najmä v aplikovaní výskumu europeizácie na domáce prostredie.¹² Europeizáciou českých záujmových skupín sa zaoberá niekoľko autorov z ČR. Bolo vedených aj niekoľko výskumných projektov zameraných na túto oblasť výskumu. Z nich vznikli viaceré články, ktoré budú použité v tejto práci.

Článok autorov Petra Fialy, Víta Hlouška a Oldřicha Krpca vydaný v *Politologickom časopise* v roku 2007 s názvom „Evropeizace českých odborových svazů: proměny, strategie reprezentace zájů a okruhu partnerů v procesu evropské integrace“ bol cenným zdrojom informácií pre túto časť práce. Autori sa v ňom zameriavajú na charakter a intenzitu činnosti českých záujmových skupín, prípravu odborových združení na vstup ČR do EU, na zmeny v organizačnej štruktúre atď. V závere kriticky zhodnotili pripravenosť českých odborových organizácií na vstup ČR do EU a ich pôsobenie po vstupe. Markéta Pítrová v kapitole „Prosadování zájmů na evropské úrovni: adaptace ČR na unijní lobby“ z knihy *Víceúrovňové vládnutí v Evropě: zkušenosti, problémy a výzvy*, skúma tú istú oblasť, pričom navyše sleduje aj premenu v strategických prioritách záujmových skupín.

Zmeny v právnych predpisoch a princípoch organizovania českých záujmových skupín sledujú vo svojom článku z *Politologického časopisu* z roku 2007 autori Markéta Pítrová, Hubert Smekal a Petr Suchý, pričom prišli so záverom, že vstup ČR do EU mal obmedzený vplyv na túto oblasť. Ďalšou veľmi cennou prácou bola štúdia *Europeanization of Interests' Representation in the Czech Republic* od

---

¹² Zemanová 2007: 30

autorov Petra Fialy, Markéty Pitrovej a Oldřicha Krpca. V ňom sledujú viaceré oblasti vplyvu vstupu ČR do EU, ktoré na konci zhrňujú do prínosného zhodnotenia aktivít českých záujmových skupín po vstupe ČR do EU.

Čo sa týka výskumu aktivít českých záujmových skupín, veľmi aktívny sú ešte dvaja český autori. Ondřej Císař, ktorý sa venuje najmä sociálnych hnutiach a ich premenám počas vplyvu európskej integrácie vo viacerých článkoch. Hodnotným pre túto prácu bol najmä článok z roku 2008, *Politický aktivismus v České Republice. Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*, ale aj kapitola „Sociální hnutí, nevládní organizace a zájmové skupiny v mnohoúrovňové struktuře EU: přístup ke studiu“. Poslednou spomenutou autorkou zaoberajúcou sa touto témou je Zdenka Mansfeldová, ktorá editovala knižku *Participace a zájmové skupiny v České Republice*, spolu s Alešom Kroupom. Hlavnými témami sú právne aspekty reprezentácie záujmov, tretí sektor a občianska participácia či sociálne partnerstvo po vstupe ČR do EU. Okrem tejto knihy bol pre prácu cenný aj autorkin článok *Europeanization and Multilevel Employee Interest Representation*, ktorý sa zaoberal témou reprezentácie záujmových skupín pred a po vstupe krajín SVE do EU.

1. Teória europeizácie

1.1 Vývoj teórie europeizácie

Postupný nárast právomocí Európskej únie so sebou priniesol ovplyvňovanie nových oblastí politik členských štátov. Tento proces pritiahol pozornosť mnohých akademikov európskych štúdií, začali sa zameriavať na pôsobenie politik Únie na jej členské štáty. Koncept europeizácie je medzi akademikmi obľúbený najmä od druhej polovice 90. rokov. Akademici ho používali na ohodnotenie efektivity európskych politik na domácej úrovni a tiež pre pochopenie toho, ako nové európske štruktúry ovplyvňujú možnosti a limity národných politik.¹³ Pôvodné práce o europeizácii prispeli k vzniku k nového uhlu pohľadu, pôvodnými vysvetleniami, a zaujímavými témami. Hlavnými témami výskumu bolo pochopenie a analýza domáceho vplyvu medzinárodnej politiky, spôsob prispôsobenia medzinárodného vládnutia do modelu domácej politiky a vzťah medzi pôsobením politik Únie a zmenou v národnej úrovni štátov. Pritom tieto tri témy boli významnou výskumnou agendou v medzinárodných vzťahoch, teoretickej politickej analýze a v komparatívnej politike.¹⁴

Už v počiatočných fázach výskumu táto problematika priťahovala teoretikov z oblasti medzinárodných vzťahov, realistov a neofunkcionalistov, a s postupným rozvojom aktivít Európskeho súdneho dvora jej väčšiu pozornosť venovali aj právne vedy.¹⁵ Podľa niektorých autorov sa europeizácia netýkala iba Európskej únie. Po Druhej svetovej vojne bolo Európske spoločenstvo iba jednou z možností integrácie, pretože existovala aj Rada Európy a Konferencia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe.¹⁶ Najsilnejšia a najefektívnejšia spolupráca však pretrvala v rámci Európskeho spoločenstva, ktoré sa stalo určujúcou silou v Európe.

Tradičný výskum Európskeho spoločenstva sa zameriaval na ekonomickú a politickú integráciu. Kľúčovým konceptom tohto výskumu bola budúcnosť suverénneho národného štátu, sledovali relatívnu silu národného štátu v porovnaní s

---

¹³ Vink, Graziano 2008: 3

¹⁴ Radaelli 2004: 2

¹⁵ Zemanová 2007: 29

¹⁶ Radaelli, Pasquier 2008: 36

posilňujúcimi nadnárodnými inštitúciami Spoločenstva. Podľa Ernsta Haasa znamenala europeizácia z tohto uhlu pohľadu relatívne oslabovanie štruktúr národného štátu, kvôli prebiehajúcemu presunu politickej zodpovednosti na európsku úroveň. Naopak, podľa Alana Milwarda, národný štát posilnil svoju pozíciu vďaka európskym štruktúram.¹⁷

Tieto dva koncepty reflektujú 2 základné prístupy. Prítom prvá vlna európskej integrácie bola dominovaná „bottom-up“ prístupom, čo znamená, že neformálny prúd šiel prevažne zo štátov a spoločnosti členských štátov. Napríklad Ernst Haas vo svojej knihe *The Uniting of Europe* z roku 1958 podrobne opísal organizáciu a aktivity pôsobenia záujmových skupín na národnej a nadnárodnej úrovni a spôsob akým požiadavky vytvorené v tomto kontexte viedli k presunu autority na nadnárodnú úroveň.¹⁸ Podľa neofunkcionalistov, je integrácia chápaná ako hra prospešná pre všetkých aktérov, a očakáva sa, že zainteresovaný aktéri postupne premiestnia svoje jednanie z národnej na nadnárodnú úroveň a následne redefinujú svoju identitu a politickú lojalitu.¹⁹ Aj ďalší neofunkcionalisti a teoretici viacúrovňového vládnutia ako Sandholtz a Stone Sweet, Hooghe a Marks, určili domáce záujmové skupiny ako tie, ktoré mali tlačíť na ďalšiu integráciu, aby tak postupne dochádzalo k šíreniu ich ekonomických a politických záujmov, ale tiež záujmov nadnárodných aktérov, najmä Komisie a Európskeho súdneho dvora, ktorí sa snažili o zvýšenie sily európskych inštitúcií nad členskými štátmi.²⁰ V tomto prípade prebiehala europeizácia zdola, pretože ju vyžadovali najmä aktéri z národných štátov.

Naopak intergovernmentalisti, Moravcsik a Hoffmann, brali členské štáty ako hlavné hnacie motory integrácie, ktoré europeizáciu využívali na presadzovanie svojich cieľov.²¹ Vo svojich výskumoch sa zamerali na najsilnejšie štáty, ich záujmy a strategické vzťahy a medzivládne vyjednávania ktoré viedli k integračným dohodám. Hoci funkcionalisti tvrdili, že integrácia vytvorila autonómne regionálne usporiadanie sily a právomocí, intergovernmentalisti trvali na tom, že nové inštitúcie Európy stavali

---

¹⁷ Lenschow 2006: 54

¹⁸ Caporaso 2008: 24

¹⁹ Rosamond 2000: 66-68

²⁰ Börzel 2003: 2

²¹ Börzel 2003: 2

na delegovanej autorite, ktorá mohla byť kontrolovaná a aj vzatá naspäť.²² V tomto prípade sa jednalo o „top-down“ prístup.

Prvotne sa teda európske štúdiá sa po dlhú dobu zaoberali najmä „bottom-up“ prístupom vzťahov Únie a jej členských štátov, pričom skúmali roľu členských štátov v procese vytvárania európskych inštitúcií. V posledných rokoch sa ale hromadí literatúra zaoberajúca sa efektom vyvíjajúceho sa európskeho systému a jeho vplyvu na členské štáty.²³ Ako už bolo spomenuté, aj táto práca sa zameria na prístup „top-down“, čiže bude skúmať vplyv európskych štruktúr na národný systém.

1.2 Konceptualizácia teórie europeizácie

Europeizácia je stále dynamickým konceptom európskych štúdií. Europeizácia sama o sebe nie je teóriou, ale je skôr fenoménom, ktorý mnohé teoretické prístupy sa snažia vysvetliť.²⁴ Podľa Gualiniho europeizácia nie je *explanans* (tj. riešenie, alebo jav, ktorý vysvetľuje závislé premenné), ale je *explanandum* (tj. problém, ktorý je potrebné vyriešiť).²⁵ Nejedná sa o konečnú podobu tohto konceptu. Všetky definície europeizácie hovoria o procese, nie o stave. Tieto definície a prístupy neberú europeizáciu ako závislú premennú, ale ako proces vedúci k ešte stále neznámym výsledkom.²⁶ Jedná sa o neustálu zmenu je vo všetkých smeroch, čo znamená, že európsky integračný proces spôsobuje politickú a ekonomickú rozpínavosť vo všetkých smeroch, v sub-národných, národných, nadnárodných. Preto výraz „viacúrovňový“ znamená skutočné prepojenie vzájomných vzťahov medzi všetkými aktérmi na všetkých úrovniach.²⁷ Tieto vzťahy sa neustále menia, preto je aj koncept europeizácie dynamický a nedá sa o ňom hovoriť ako o konečnom stave.

Podľa Radaelliho často citovanej definície, je europeizácia „proces utvárania, rozširovania a inštitucionalizácie formálnych a neformálnych pravidiel, procedúr,

---

²² Caporaso 2008: 25

²³ Börzel 2003: 1

²⁴ Bulmer 2008: 47

²⁵ Radaelli 2004: 4

²⁶ Lenschow 2006: 55

²⁷ Ladrech 2005: 319

politik štýlov a spôsobov vykonávania určitých vecí a spoločných hodnôt, ktoré sú prvotne definované a konsolidované v rámci utvárania rozhodnutí Únie a potom sú inkorporované do úrovne domáceho diskurzu, identít, politických štruktúr a verejných politik“.²⁸ Na Radaelliho definícii je cenné to, že sa neobmedzuje iba na formálne pravidlá a inštitucionálne štruktúry, ale že sa zamerá aj na neformálne aspekty tvorby politiky vrátane premien politickej kultúry.²⁹ Europeizácia nemá vplyv iba na formálne štruktúry, ale pôsobí aj na neformálne oblasti fungovania členských štátov Únie.

Intenzita prenikania Únie do národných systémov je podmienená prítomnými a budúcimi vzťahmi medzi aktérmi na domácej úrovni. Europeizácia teda nie je automatický proces, organizácie sa môžu rozhodnúť, že budú ignorovať európsku úroveň rozhodovacieho procesu, kvôli rôznym faktorom.³⁰ Domáce zmeny ako odpoveď na europeizačné tlaky môžu byť silné alebo slabé. Börzel a Risse charakterizujú tri stupne domácej zmeny: (1) *absorbovanie*- prijatie európskych politik alebo myšlienok do ich národných programov a štruktúr, ale bez modifikačných procesov, politik a inštitúcií, (2) *prispôsobenie*- členské štáty sa prispôbujú europeizačným tlakom, (3) *transformácia*- keď členské štáty nahradzujú existujúce politiky, procesy a inštitúcie.³¹ Stupne prijímania európskych štruktúr do národných systémov závisí na ochote členských štátov.

Národné transformačné procesy nemusia nevyhnutne znamenať prevádzanie európskych štandardov alebo adaptáciu predpísaných európskych prístupov.³² Podľa inštitucionálnej teórie prijímajú domáce inštitúcie unijné štruktúry rôznymi spôsobmi. Europeizácia má rôzne možné vplyvy, nemusí ísť pritom iba o zblížovanie politik, ale aj o ich oddiaľovanie. Politiky Únie prinášajú rozdielne možnosti pre rôznych aktérov, prinášajú rozmanité dopady.³³ Varianta vychádzajúca so sociologického inštitucionalizmu, vysvetľuje aj prípady prevedenia zmien, hoci nie sú Úniou

---

²⁸ Radaelli 2000: 4

²⁹ Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšejja 2006: 5

³⁰ La drech 2005: 323

³¹ Börzel, Risse 2009: 14

³² Lenschow 2006: 56

³³ Radaelli, Pasquier 2008: 39

požadované, alebo situácie, kedy je euromodel v domácom prostredí prijatý, hoci zásadne nesúhlasí ani s domácou praxou a ani s domácim hodnotovým systémom.³⁴

Börzel a Risse chápu adaptačný proces v reakcii na europeizáciu v dvoch variantách. Jedná sa o dve varianty „nového inštitucionalizmu“ v politickej vede, a to inštitucionalizmus racionálnej voľby na jednej strane a sociologický/konstruktivistický inštitucionalizmus, na druhej strane. Z racionalistickej perspektívy pritom ide o „logiku výhodnosti“, a z konstruktivistického pohľadu ide o „logiku vhodnosti“.³⁵ Národný aktéri sa teda v rámci ich adaptácie na vstup do EU chovajú buď racionálne, pretože vedia že z toho môžu mať výhody, alebo na základe ich presvedčenia že normy, predpisy a politiky EU sú pre nich vhodné a legitímne.

Proces europeizácie nemusí prebiehať iba v členských štátoch Únie, ale aj v štátoch blízko spolupracujúcimi s Úniou, ako napríklad vo Švajčiarsku.³⁶ Jedným z problémov europeizácie je, že nie je určené akú veľkú oblasť pokrýva. Je ťažké určiť, či ovplyvňuje iba Úniu, alebo aj vzťahy v Európe, alebo sa vzťahuje iba na členské krajiny, kandidátske krajiny, alebo na krajiny majúce záujem na členstve v Únii, alebo má možný vplyv aj na krajiny Latinskej Ameriky.³⁷ Na druhej strane, europeizáciu od internacionalizácie alebo globalizácie odlišuje geografické stanovenie hraníc a za druhé, jedná sa o rozdielnu povahu národných štruktúr, ktoré sprostredkujú tento proces prispôsobovania.³⁸ Je zložité určiť dosah europeizácie a rozsah jej vplyvu.

1.3 Výskum teórie europeizácie

Akademici európskych štúdií používajú rôzne metódy výskumu europeizácie. Súčasný europeizačný výskum zahŕňa mnoho stratégií ako zber dát, vrátane archívneho výskumu, rozhovorov, obsiahleho skúmania a prieskumov. Taktiež sa

---

³⁴ Zemanová 2007: 43

³⁵ Börzel, Risse 2009: 2

³⁶ Lenschow 2006: 60

³⁷ Radaelli, Pasquier 2008: 39

³⁸ Ladrech 1994: 71

využívajú rozličné dátové analyzačné techniky, ako kvantitatívne obsahové analýzy, alebo štatisticky zamerané teórie spätného pohybu.³⁹ Akademik Mark Haverland tvrdí, že vedenie prípadových štúdií by malo ostať dôležitou súčasťou výskumu o europeizácii.⁴⁰

Radaelli hovorí, že aby bol výskum europeizácie prínosný, musí sa oddeliť predmet skúmania od ďalších javov sledovaných s procesmi prebiehajúcimi vo vnútri Únie, a to predovšetkým od integrácie, konvergenie a harmonizácie.⁴¹ Integračné teórie nie sú vhodné pre pochopenie europeizácie, pretože sa sústredia na vysvetlenie dynamiky a výsledkov európskej integrácie a nezameriavajú sa na vplyvy na národné systémy.⁴² Preto v rámci skúmania vplyvov pôsobenia európskej integrácie na národnú úroveň členských štátov je najvhodnejšia teória europeizácie.

Ako upozorňujú akademici Anderson, Haverland a ďalší, mnoho prípadových štúdií sa ťažko vyrovnáva s preukazovaním kauzality (príčinnej súvislosti medzi aktivitami orgánov Únie, ich uvádzaním do praxe a konkrétnymi zmenami v domácom prostredí štátov).⁴³ Konkrétne Mark Haverland poukazuje na nedostatok dokumentovania a dokazovania kauzality vo vzťahu medzi európskou integráciou a domácim vývojom.⁴⁴ Tento nedostatok by sa dal teoreticky odstrániť, keby sa do štúdií začali zaraďovať kontrolné vzorky, teda také zeme, kde je pôsobenie Únie nulové alebo minimálne. Problémom je ale, že takáto skupina štátov je veľmi malá, pretože europeizácia pôsobí aj na nečlenské krajiny Únie.⁴⁵ Navyše, takmer všetky štúdie o europeizácii sa zameriavajú iba na členské štáty Únie.⁴⁶ Preto je výskum europeizácie a určenie rozsahu jeho pôsobenia zložitý a vyžaduje komplexný výskum.

Akademici môžu sledovať efekty europeizácie na národné systémy v rôznych oblastiach. Prejavy europeizácie je možné sledovať v jednotlivých politikách (*policies*), členských štátov, čiže napríklad akým spôsobom sa prejavilo členstvo v EU v poľnohospodárskej politike. Ďalej sa môže študovať akým spôsobom sa premeny

---

³⁹ Haverland 2008: 59

⁴⁰ Haverland 2008: 68

⁴¹ Zemanová 2007: 34

⁴² Radaelli 2004: 3

⁴³ Zemanová 2007: 34

⁴⁴ Dančák, Fiala, Hloušek 2005: 17

⁴⁵ Zemanová 2007:44

⁴⁶ Haverland 2008: 67

politik prejavili v inštitucionálnej štruktúre (*polity*) členských štátov, napríklad aké boli v dôsledku adaptačného tlaku EU vytvorené nové inštitúcie alebo prijaté zákonné normy. Napokon môžeme sledovať prejavy členstva vo vzájomných vzťahoch aktérov daného štátu (*politics*), čiže, či členstvo v EU vedie europeizácii aktivít a stratégií pôvodne národných politických aktérov.⁴⁷ Proces europeizácie je jav, ktorý preniká všetkými smermi medzi vzťahy členských štátov a EU.

Väčšina konštruktivistov sa pri svojich výskumoch Únie zaujíma najviac o určenie neformálnych sociálnych mechanizmov, ustanovujúcich sociálnych vzťahov a prejavov, ktoré utvárajú sociálnu realitu. Pritom taktiež najviac využívajú intenzívne kvalitatívne prípadové štúdie, pretože sú presvedčení o ich skutočných výhodách. Jedná buď o samostatné alebo komparatívne prípadové štúdiá.⁴⁸ Ďalej sú využívané metódy systematicky zberaných dát, zaoberajúce sa napríklad národným harmonizovaním s európskym právom, ale tiež sa zaoberajúce prevodovými správami alebo porušeniami. Tieto dáta sú potom analyzované deskriptívnymi a vysvetľujúcimi technikami.⁴⁹

Čo sa týka výskumu záujmových skupín pôsobiacich v členských štátoch Únie, doteraz boli systematické a komparatívne štúdie vplyvu Únie na domáce záujmové skupiny obmedzené na limitovaný počet členských štátov. Väčšina výskumov sa zameriavala na špecifické záujmové skupiny. V niekoľkých komparatívnych štúdiách sa autori ako Schmidt, Cowles a Eising, zameriavali najmä na tri veľké krajiny, a to Francúzsko, Nemecko a Veľkú Britániu, poprípade na menšie západoeurópske krajiny.⁵⁰ Problémom vo výskume môže byť najmä zložitá získavanie informácií od záujmových skupín.

---

⁴⁷ Císař 2004: 109-110

⁴⁸ Haverland 2008: 61

⁴⁹ Haverland 2008: 65

⁵⁰ Eising 2008: 177

1.4 Europeizácia krajín strednej a východnej Európy

Po páde komunizmu v roku 1989 sa zeme SVE snažili o čo najrýchlejšiu integráciu do štruktúr Európskej únie. Postupne sa stávali kandidátskymi krajinami a snažili sa o plnenie vstupných požiadaviek a kritérií. Niektorí autori, napr. Ágh alebo Kubíček, vnímajú demokratickú tranzíciu krajín SVE a europeizáciu ako procesy s mnohými analogickými znakmi. Na europeizáciu je v tomto pohľade pozerané ako na podstatnú súčasť premeny politík „postkomunistických“ zemí v momente, kedy sa tieto krajiny dostali z fázy vlastnej tranzície do fázy konsolidácie.⁵¹ Túžba krajín SVE vstúpiť do štruktúr EU v kombinácii s náročnými požiadavkami, nariadeniami a normami požadovanými spojenými so vstupom do EU, umožnila EU bezprecedentný vplyv na reštrukturalizáciu domácich inštitúcií a celého spektra verejných politík v krajinách SVE.⁵² Keďže kandidátske krajiny preberajú všetky povinnosti členstva v Únii, vplyv EU na ich meniace sa politiky a inštitúcie je často porovnávaný s vplyvom na členské štáty, hoci politické vzťahy sú rozdielne.⁵³ Aj v rámci tejto práce bude skúmaný vplyv EU na ČR v období, kedy mala táto krajina kandidátsky status.

Tabuľka 1: mechanizmy europeizácie strednej a juhovýchodnej Európy

hlavný aktér v procese preberania pravidiel	logika preberania pravidiel	
	logika následkov	logika vhodnosti
<i>EU</i>	model externých podnetov	model sociálneho učenia
<i>štát</i>	model brania lekcií	

Zdroj: Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 8

Autori Schimmelfennig a Sedelmeier prišli s mechanizmom europeizácie strednej a juhovýchodnej Európy, s ktorým pracuje hypotéza tejto práce. Autori v rámci tohto mechanizmu skúmajú koncept toho, nakoľko je preberanie pravidiel EU

⁵¹ Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšejka, Suchý 2006: 8

⁵² Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 1

⁵³ Grabbe 2002: 2

vedené samotnou EU alebo vedené domácimi aktérmi. Druhý koncept skúma rozdielnosť v logike preberania pravidiel. Hypotéza tejto práce sa zaoberá týmto konceptom. Jedná sa v podstate o diskusiu medzi racionalizmom a konštruktivizmom v teórii medzinárodných vzťahov a medzi inštitucionalizmom racionálnej voľby a sociologickým inštitucionalizmom v komparatívnej politike. Preto logiku preberania pravidiel rozlíšili na *logiku vhodnosti* a *logiku následkov*. *Logika následkov* hovorí, že aktéri sa chovajú strategicky a racionálne aby mali možnosť presadiť svoje záujmy a použiť svoju moc. *Logika vhodnosti* predstavuje aktérov, ktorý sú motivovaný k preberaniu pravidiel následkom internacionalizovaných identít, hodnôt a noriem. Pritom argumentujú legitímnosťou pravidiel a vhodnosťou správania, na rozdiel od aktérov riadiacich sa *logikou následkov*, ktorý obhajujú chovanie vyjednávania podmienok a následných odmien a prospechu z dodržovania podmienok a donúteniu.⁵⁴

Racionalistická verzia europeizácie modeluje jednanie aktérov na základe teórie racionálnej voľby, pretože aktéri sledujú svoj vlastný záujem, jednajú inštrumentálne a snažia sa maximalizovať svoj úžitok. Z tohto pohľadu je europeizácia videná ako nová štruktúra politických príležitostí.⁵⁵ Podľa teórie sociologického inštitucionalizmu nie je domáca zmena spôsobená inštrumentálnou logikou, ale je výsledkom procesu sociálneho učenia. Sociologický inštitucionalizmus europeizáciu nechápe ako novú štruktúru politických príležitostí, ale ako zdroj noriem, presvedčenia a sociálnych očakávaní, do ktorých sú aktéri v členských štátoch socializovaný.⁵⁶

Na základe mechanizmu vymedzili autori Schimmelfennig a Sedelmeier tri modely. Prvým je „model externých podnetov“, ktorý vychádza z kondicionality, *logiky následkov* a je poháňaný vonkajšími odmenami a sankciami a kalkuláciou s nákladmi, pretože počíta s výnosmi z adaptovania pravidiel. Druhým modelom je „model sociálneho učenia“, ktorý hovorí o stotožňovaní krajín SVE s EU a o ich presvedčení o legitímnosti pravidiel a podmienok EU, namiesto očakávania materiálnych prínosov. Tretím modelom je „model brania lekcii“, ktorý sa líši od prvých dvoch, pretože sa zameriava na adaptáciu pravidiel EU samotnými štátmi SVE,

---

⁵⁴ Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 9

⁵⁵ Císař 2005: 57

⁵⁶ Císař 2005: 58

ale bez vyvíjania aktivity EU. Rozdiel medzi týmto modelom a „modelom externých podnetov“ je v tom, že v rámci tohto modelu krajine nepreberajú pravidlá pretože musia, aby dosiahli určité materiálne výsledky, ale pretože tým chcú dosiahnuť riešenie domácich problémov a politických výziev.⁵⁷ Hypotéza tejto práce využije tento mechanizmus a aplikuje ho na chovanie českých záujmových skupín, pričom bude sledovať akú logiku použili pri adaptácii po vstupe ČR do EU a na základe toho určí, a aký model europeizácie teda prebehol počas ich transformácie.

1.5 Europeizácia záujmových skupín

Nie je prekvapivé, že sprostredkovanie záujmov v EU posledných rokoch prilákalo mnoho akademikov politickej vedy. So zvyšujúcou sa europeizáciou a globalizáciou došlo k tomu, že sprostredkovanie záujmov sa presunulo z národnej úrovne na inú.⁵⁸ Výsledkom aktivít záujmových skupín v európskej legislatívnej aréne už nie je politika charakteristická prístupom „top-down“ ale národné záujmové skupiny prinášajú prístup „bottom-up“, s viacúrovňovými procesmi, spätnými väzbami a vstupnými bodmi, obmedzenými podľa veľkosti záujmových skupín, ich rozpočtom, ich pôvodom a podľa politických oblastí.⁵⁹ Záujmové skupiny do európskej legislatívnej arény priniesli nové stratégie a nový typ spolupráce s inštitúciami EU.

Záujmové skupiny nie sú imúnne proti procesu europeizácie. Spoločne s politickými stranami boli dôležitými aktérmi v domácom prostredí. Každá z nich však reagovala rozdielne na proces európskej integrácie.⁶⁰ Záujmové skupiny však majú väčšie možnosti presadiť sa na európskej úrovni, na rozdiel od národných politických strán. Záujmové skupiny môžu reagovať na zväčšenie miery komplexnosti politického prostredia tým, že vyvinú nové podoby integrácie a hájenia zastupovaných záujmov. Mnohúrovňová perspektíva môže premeniť nielen takticko-strategickú

---

⁵⁷ Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 9-10

⁵⁸ Michalowitz 2004: 17

⁵⁹ Coen, Richardson 2009: 7

⁶⁰ Ladrech 2005: 318

perspektívu týchto aktérov, ale môže spôsobiť aj zmenu v rozsahu a charaktere členskej základne.⁶¹ Zmenené podmienky, či už formálne, ako napríklad európske nariadenia a smernice, alebo nové zdroje financovania, napríklad v regionálnej politike, sú dokázateľné činitele, ktoré urýchľujú zmenu v stratégiách záujmových skupín.⁶² Záujmové skupiny teda pri hájení svojich záujmov museli preniesť svoje pôsobenie na nadnárodnú úroveň, pretože tam prebiehala valná väčšina rozhodovacích procesov, ktorá ovplyvňovala oblasti ich záujmov.

Pre záujmové skupiny bolo dôležité si uvedomiť, že EU získala rozhodovacie právomoci v mnohých oblastiach. Preto je pre ne nevyhnutné zapojiť sa do rozhodovacieho procesu na európskej úrovni, pretože na národnej úrovni už často dochádza iba k adaptácii smerníc, nariadení či politík EU. V reakcii na znižujúce sa právomoci národných štátov, sa presunul záujem o vplyv nevládných aktérov na politické rozhodovanie v systéme viacúrovňového vládnutia.⁶³ Preto sa ich aktivity presunuli na európsku nadnárodnú úroveň, kde začali vyvíjať nové stratégie a spoluprácu s ostatnými aktérmi.

Výsledky európskych politík sú dôležité pre rôznych aktérov. Pre firmy a podniky, ktoré sa usilujú získať ochranu pred zahraničným importom, pre chemických priemysel sú dôležité enviromentálne štandardy, a pre rozvojové skupiny je dôležité poskytovanie rozvojovej pomoci. Preto na európskej úrovni pôsobia rôzne typy záujmových skupín, snažiacich sa ovplyvniť legislatívu, ktorá je pre nich dôležitá.⁶⁴ Obhajovať ich záujmy na národnej úrovni je často oneskorené a neefektívne, pretože legislatíva bola prijatá na vyššej úrovni. Mnohí analytici, ako napríklad Kohler a Koch, vyvodzujú z inštitucionálnych zmien, že domáce záujmové skupiny musia nasledovať dvojité stratégie a hájiť svoje záujmy v domácich aj európskych inštitúciách.⁶⁵ Preto postupne dochádzalo k diverzifikácii skupinových stratégií, prispôbovaniu potrebných zdrojov alebo ovplyvňovaniu relevantnej

---

⁶¹ Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšejja, Suchý 2006: 17

⁶² Ladrech 2005: 319

⁶³ Michalowitz 2004: 17

⁶⁴ Dür, Mateo 2009: 4

⁶⁵ Eising 2008: 169

legislatívnej inštitúcie EU.⁶⁶ Záujmové skupiny pritom museli vyvinúť nové štruktúry a prispôbiť sa legislatívnym štruktúram EU.

Tri sady faktorov ovplyvňujú motiváciu a kapacity vytvorené na zastupovanie vo viacúrovňovej štruktúre. Za prvé, na základe širokej zhody, že vysoký stupeň európskej regulácie núti hájiť ich záujmy na európskej úrovni. Za druhé, je dôležité o akú oblasť záujmu sa jedná. Podľa bádania sa zdá, že obchodné záujmové skupiny majú väčší vplyv ako neobchodné záujmové skupiny. Preto sa firmy s väčšími zdrojmi skôr snažia presadzovať svoje záujmy rozvíjaním vzťahov s asociáciami vo viacúrovňovej štruktúre Únie, než s národnými asociáciami alebo malými firmami. Za tretie, je dôležitá schopnosť navrhnúť politické koncepty, ktoré uspokojia všetkých relevantných aktérov a stotožniť sa s ostatnými záujmovými organizáciami a politickými inštitúciami. Je to dôležité, pretože samostatné stratégie majú iba malé šance na úspech.⁶⁷ Pre záujmové skupiny na európskej úrovni je dôležité spoločne formulovať ich postoje a nasledovať spoločné stratégie.

Schopnosť záujmových skupín ovplyvňovať európsku politiku je rozdielna, najmä čo sa týka rozdielu medzi veľkými, čiže zdrojovo vybavenými, a malými firmami, ktoré nemajú také prostriedky. Na jednej strane sú zástupcovia veľkých firiem, ktorý sa už v 80. rokoch stali súčasťou budovania jednotného trhu a od roku 1984 sú ich aktivity premietnuté najmä do Európskeho guľatého stola priemyselníkov. Oproti nim malé firmy neboli schopné efektívne rozvinúť európske stratégie.⁶⁸ Okrem finančného zázemia tiež záleží na ich legitímnosti, reprezentatívnosti, ich znalostiach, expertíze a informáciách. Preto firmy a asociácie, ktoré sú menej vybavené, majú menšie šance ovplyvniť európsku legislatívu, než tie, ktoré majú dostatok prostriedkov.⁶⁹ Inštitúcie EU, a najmä Komisia sa snažia presadzovať nediskriminačný prístup, ktorý sa ale nie vždy darí dodržiavať.

Pôsobenie európskej integrácie tiež vytvára nové príležitosti pôsobenia na vnútroštátne inštitúcie a vybavuje záujmové skupiny novými argumentmi, ktoré im umožňujú zamerať sa na nové ciele a zmeniť či odstrániť nevyhovujúce domáce

---

⁶⁶ Ladrech 2005: 326

⁶⁷ Eising 1008: 171-172

⁶⁸ Císař 2005: 65-66

⁶⁹ Dür, Mateo 2009: 4-5

politiky či obmedzenia.⁷⁰ Ale europeizácia národných záujmových skupín nie je až taký priamočiary proces, ako by sa dalo očakávať. Je mnoho dôvodov prečo otvorené kanály vytvorené Komisiou nemohli úplne vymeniť taktiky národných záujmových skupín. Národné štáty vytvorili ich vlastný systém sprostredkovania záujmových skupín, pričom tento systém má čisto národnú podobu. Má určité vzorové vzťahy, zdroje a systém určitých finančných kapacít, siete s privilegovaným prístupom a zvyky, ktoré všetky dokopy vytvárajú zväzok faktorov, ktoré definujú určitý národný systém prezentovania záujmových skupín.⁷¹ Na národnej úrovni ešte stále pôsobia záujmové skupiny ktoré dokážu efektívne ovplyvňovať rozhodovací proces a národných politických reprezentantov a nemajú potrebu presúvať svoje pôsobenie do Bruselu.

---

⁷⁰ Fiala, Hlušek, Krpec 2007: 104

⁷¹ Ladrech 2005:323

2. Presadzovanie záujmov na európskej úrovni

Snaha jednotlivých záujmových skupín ovplyvňovať legislatívu sa objavuje už v päťdesiatich rokoch v súvislosti so založením Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Vzhľadom k tomu, že v tomto období sa schvaľovanie európskej legislatívy odohrávalo iba na úrovni Rady ministrov, lobing sa zameriaval predovšetkým na ovplyvňovanie národnej politickej reprezentácie. Až prijatím Jednotného európskeho aktu v roku 1987 nastáva skutočný rozvoj európskeho lobingu, zameraného okrem jednotlivých členských štátov aj priamo na európske inštitúcie.⁷² Rozhodovacie procesy sa postupne presunuli do Bruselu a Štrasburgu, pričom ostalo iba niekoľko politických oblastí, ktoré nie sú podriadené vplyvu Únie.⁷³ Tento proces ovplyvnil podobu záujmových skupín, ktoré začali meniť svoje stratégie.

Na počiatku svojho pôsobenia na európskej úrovni záujmové skupiny väčšinou zastupovali národné záujmy a dochádzalo k spolupráci odborových zväzov a zamestnaneckých asociácií. Nárast priameho lobizmu nastal na začiatku deväťdesiatich rokov, s príchodom obchodných organizácií, nevládných organizácií a sociálnych záujmových skupín.⁷⁴ Najnovší vývoj je spojený práve s aktivitou skupín a lobistov reprezentujúcich sociálne záujmy, konzumentov, environmentalistov, ženy a zvyšujúce sa množstvo ďalších obhajujúcich nevládných organizácií.⁷⁵ Geografická distribúcia týchto skupín je koncentrovaná v Belgicku, svoju základňu tu má okolo 60% skupín. Tento pomer je taký vysoký, pretože skupiny s kanceláriou v Bruseli majú väčšie možnosti vytvoriť a udržať neformálne vzťahy s inštitúciami Únie.⁷⁶ Tieto neformálne vzťahy sú podľa mnohých autorov dôležité. Van Schendelen prišiel s hrou troch P, ktorú využívajú záujmové skupiny ako svoju stratégiu. V tejto premyslenej hre sa aktéri sna dosadiť čo najpriateľskejšie naklonené kontaktné „osoby“ (*persons*), na zodpovedajúcich „pozíciách“ (*positions*) prostredníctvom čo

---

⁷² Kovačovská 2009: 15

⁷³ Mazey, Richardson 1993: 1

⁷⁴ Coen, Richardson 2009: 6

⁷⁵ Wallace 2010: 86-87

⁷⁶ Greenwood 2001: 13

najvýhodnejších „procedúr“ (*procedures*).⁷⁷ Preto je pre záujmové skupiny dôležité pôsobiť priamo v centre diania.

Fragmentovaná viacúrovňová štruktúra rozhodovacieho procesu poskytuje ľahší prístup pre širokú škálu zástupcov občianskej spoločnosti ale obmedzuje možné získanie vplyvu a dominanciu iba jednej takejto skupiny, a tak vytvára prostredie konkurenčného lobingu. Centralizované štruktúry vytvárajú prekážky pre vstup, ale pokiaľ sa nejakej skupine podarí raz do tejto arény vstúpiť, získava určité postavenie a môže mať veľký vplyv na vytváranie politík.⁷⁸ Inštitúcie EU sa síce snažia dodržiavať nediskriminačný prístup k záujmovým skupinám, ale pokiaľ sa im osvedčí spolupráca s určitou skupinou, tak s ňou udržiavajú bližšie vzťahy ako s ostatnými.

Potenciálny prínos spolupráce so záujmovými skupinami pre inštitúcie EU je rôznorodý a rozsiahly. Okrem potreby politickej expertízy, implementovania a monitorovacích kapacít, potenciálu zväčšiť legitimitu, európske inštitúcie spolupracujú so záujmovými skupinami aj kvôli schopnosti sprostredkovať politické správy.⁷⁹ EU sa dlhodobo snaží bojovať s kritikmi demokratického deficitu. Európska únia sa preto snaží o zvýšenie participácie európskej občianskej spoločnosti. Ako jej najprirodzenejší zástupcovia pre dialóg sa ponúkajú rôzne národné nevládne organizácie, subjekty národných občianskej spoločností a ich zväzy.⁸⁰ Európska únia sa tiež snaží zabezpečiť rovnaký prístup prostriedkov pre záujmové organizácie, aby kvôli finančným prostriedkom neboli diskvalifikované niektoré občianske záujmové skupiny. Napríklad, pre environmentálne organizácie zvýšila svoje príspevky až na 4-4,5 milióna eur ročne.⁸¹ Tie majú často ťažkosti s financovaním svojich aktivít oproti veľkým obchodným záujmovým skupinám.

Autorka Michalowitz došla k záveru, že lobing na európskej legislatívnej úrovni môže byť účinný v určitých malých detailoch rozhodovania, ale nedokáže ovplyvniť dôležité vplyvné politické rozhodnutia. Napríklad pre nejakú veľkú firmu alebo korporáciu je výhodné, pokiaľ využijú možnosť ovplyvniť rozhodnutie EU a zaplatia namiesto niekoľko miliónovej pokuty menšiu časť peňazí. Nedokážu ale

---

⁷⁷ Van Schendelen 2004: 103

⁷⁸ Green wood 2011: 23

⁷⁹ Green wood 2011: 5

⁸⁰ Muller 2006: 123

⁸¹ Green wood 2011: 16

zmeniť podobu európskych politík, a teda ani nedokážu ovplyvniť európsku integráciu.⁸² Je to spôsobené tým, že európsky lobing je prevažne technický, zatiaľ čo národný lobing je najmä politický.⁸³ Záujmové skupiny teda musia racionálne zhodnotiť svoje možnosti a prispôbiť tomu svoje stratégie.

Niektorí autori ako Mazey a Richardson, Eising a Kohler-Koch či Ayberg a Schenker, definovali európsky systém rozhodovania ako pluralistický, poukazujúc pritom na fakt, že existuje vysoký počet lobistických aktérov a možných vstupných bodov. Naopak, niektorí autori ako Gorges tvrdia, že Komisia má tendencie konzultovať so záujmovými skupinami alebo dokonca ich zakladať, a preto hovoria o neokorporatívnej tradícii.⁸⁴ Podľa Traxlera a Schmittera teda môže byť vzťah európskych inštitúcií a záujmových skupín na európskej úrovni vägne nazvaný ako kvázi-korporatívny alebo pluralistický s korporatívnymi prvkami. Problémom je, že ich vzťah sa líši od sektoru k sektoru, od prípadu ku prípadu, bez toho aby sa dal jasne špecifikovať.⁸⁵ Je ťažké definovať povahu presadzovania záujmových skupín na európskej úrovni. V podstate sa jedná o kombináciu oboch prístupov, pretože na jednej strane záujmové skupiny na európskej úrovni pôsobia bez obmedzení a vytváraní inštitucionalizovaných vzťahov, ale na druhej strane existujú určité indikácie, ktoré by mohli tento systém presadzovania záujmov zaradiť ako neokorporatívistický prístup.

2.1 Charakter európskych záujmových skupín

Európske záujmové skupiny pôsobiace na nadnárodnej úrovni musia vyvíjať rozdielne stratégie, postupy a taktiky oproti národným záujmovým skupinám. Záujmové skupiny počas prezentovania ich záujmov musia mať jasne vytýčené ciele, jasne definovanú stratégiu, dobre vedený výskum založený na relevantných informáciách, musia byť dobre pripravené a mať vypracovaný dokument so svojimi

---

⁸² Michalowitz 2004: 274

⁸³ Pitrová, Gala 2008: 105

⁸⁴ Michalowitz 2004: 29

⁸⁵ Greenwood 2011: 6

pozíciami.⁸⁶ Do rozhodovacieho procesu nemôžu vstupovať nepripravené a bez určitej formy stratégie. Dôležité je načasovanie procesu a tiež pripraviť a predstaviť svoj návrh dostatočne včas. Ako tvrdí Greenwood, pokiaľ sa lobistovi nepodarí presvedčiť a ovplyvniť návrh Komisie, potom sú snahy sťažené. Ďalej je dôležité vytvoriť si osobné vzťahy s autoritami, vytvoriť si povest' dodávateľa potrebných, presných a správne vyhl'adaných a vyhodnotených informácií. Dôležitá je aj príprava na stretnutia so zástupcami európskych inštitúcií, jasnosť toho čo chce zájmová skupina dosiahnuť, tiež je pre ňu dôležité, aby vedela ako funguje rozhodovací proces a kde sú najlepšie vstupné body.⁸⁷ Nie je nezvyčajné, pokiaľ počas rozhodovacieho procesu inštitúcie jednájú viac so zájmovými skupinami než medzi sebou.⁸⁸ Preto je pre lobistov v EU dôležitou súčasťou ich pôsobenia najmä pripravenosť, načasovanie a osobné styky.

Efektivitu lobizmu určuje niekoľko rozhodujúcich faktorov. Jedným z prvých a najdôležitejších je reprezentatívnosť. Zájmová skupina musí reprezentovať záujmy dostatočne veľkej skupiny. Lobing musí byť vedený profesionálnym smerom, čo je v Bruseli veľmi dôležité, pričom významnú úlohu zohrávajú strategické rady a legislatívne rady. Zájmové skupiny si taktiež potrebujú vytvoriť určitý imidž na európskej úrovni. Ďalej, výhodou pre zájmové skupiny je, pokiaľ dokážu lobiť aj v zastúpení iných, napríklad lobiť u členov Parlamentu v zastúpení Komisie. Dôležitý je tiež lobing ohľadom iných zájmových skupín, kvôli vytvoreniu aliancií s týmito skupinami, aby sa ľahšie presadzovali spoločné ciele. Ďalším významným faktorom lobingu je schopnosť doručiť expertízu aj do inštitúcií ale aj pre súkromných aktérov a vytvorenie sietí a dôležitých kontaktov s klientmi, členmi alebo zamestnávateľmi.⁸⁹ Jednotlivci, ktorí sú dostatočne informovaní o rozhodovacom procese a navyše majú potrebné odborné znalosti, sú väčšinou najviac oceňovaní.⁹⁰ Preto by sa zájmové skupiny mali zamerať na tieto aspekty.

Bouwen klasifikuje tri druhy zájmových skupín podľa ich možností prístupu k európskym inštitúciám. Prvým sú veľké firmy, ktoré majú nielen dostatok

---

⁸⁶ Hull 1993: 87

⁸⁷ Mazey, Richardson 1999: 345

⁸⁸ Greenwood 2011: 6

⁸⁹ Michalowitz 2004: 142

⁹⁰ Hull 1993: 87

dostupných zdrojov, ale ich prístup ku inštitúciám EU je uľahčený aj „produktmi“ ktoré ponúkajú, čiže ich expertné znalosti, ktorú inštitúcie vyžadujú. Druhý typ predstavujú európske asociácie a federácie, ktoré tým, že v sebe zahrňujú aktérov z rôznych členských zemí, viac odpovedajú požiadavkám na obhajobu unijných záujmov. Tretím druhom záujmových skupín s najmenším prístupom k európskym inštitúciám sú národné asociácie.⁹¹ Narastá aj počet kritických postojov, ktoré hovoria o tom, že záujmové skupiny majú až príliš veľký vplyv na rozhodovací proces a môžu byť hrozbou pre demokratickú vládu. Otázne ale je, či záujmové skupiny pôsobiace na európskej úrovni nie sú iba poskytovateľmi informácií, zatiaľ čo možnosť ovplyvňovať kľúčové rozhodnutia v skutočnosti nemajú.⁹² Preto musia byť inštitúcie EU vo svojich jednaniach so záujmovými skupinami veľmi obozretné a ich jednania musia byť transparentné.

Ďalej môžu byť záujmové skupiny pôsobiace na európskej úrovni podľa Mazey a Richardsona klasifikované do siedmich skupín. Prvou skupinou sú (1) európske asociácie, (2) národné asociácie, (3) individuálne spoločnosti, (4) konzultačné lobistické spoločnosti, (5) verejné subjekty ako napr. regionálne vlády, (6) ad hoc koalície pre jednotlivé záležitosti a (7) expertné organizácie.⁹³ Čo sa týka sektorovej organizácie záujmových skupín na európskej úrovni, dochádza k zoskupovaniu do asociácií.⁹⁴ Tieto skupiny potom ďalej spoločne vyvíjajú vlastné stratégie presadzovania záujmov.

Pôsobenie záujmových skupín závisí aj na ich finančnom zázemí. Finančné zdroje pre záujmové skupiny väčšinou prichádzajú od členov, či už sú to odborové organizácie alebo výrobné asociácie alebo podnikateľské združenia. Ale aj Únia môže byť zdrojom financovania pre záujmové skupiny. Komisia v snahe navýšiť počet záujmových skupín, ktoré by prinášali expertízy do vytvárania legislatívy v Únii, ponúka relatívne vysoké množstvo fondov pre verejné záujmové skupiny.⁹⁵ Pre záujmové skupiny je ale niekedy ťažké dostatočne sa kvalifikovať na dosiahnutie týchto prostriedkov.

---

⁹¹ Ban 2006: 9

⁹² Michalowitz 2005: 4-5

⁹³ Mazey, Richardson 1999: 108

⁹⁴ Greenwood 2011: 15

⁹⁵ Ladrech 2005:322

Pre záujmové skupiny je rozhodnutie osobne sa podieľať na lobizme je nákladné. Pre firmy to znamená zamestnať určitý počet personálu, ktorý bude neustále spracovávať informácie. Aj pre súkromné firmy aj pre jednotlivých verejných aktérov to znamená cestovné poplatky, komunikačné poplatky a čas, ktoré záležia na tom, kde má organizácia svoju základňu. Preto je rozhodnutie splnomocniť delegáciu tou najvýhodnejšou voľbou, pričom tie delegácie majú lepšie schopnosti. Táto forma delegovania je najrozšírenejšou formou lobingu či už na národnej, európskej alebo medzinárodnej úrovni.⁹⁶ Firmy tak prenechávajú presadzovanie ich záujmov na tieto delegované organizácie.

Osvedčený model kolektívnej akcie predstavuje tzv. európska federácia záujmových skupín. Jedná sa o skupiny so spoločnými záujmami v konkrétnej oblasti, ktoré sa schádzajú v spoločnej transnacionálnej organizácii stojacej nablízku miestu, kde sa konajú rozhodovacie procesy Únie. Variantov Európskych federácií sú heterogénnejšie konfederácie, neformálne siete a najkonkrétnejšie zamerané ad-hoc koalície. Mnoho skupín si v ich rámci zriaďuje vlastné kancelárie.⁹⁷ Literatúra o európskom lobingu potvrdzuje, že záujmové skupiny odpovedajú meniacemu sa charakteru Európskej únie organizovaním sa do nadnárodných federácií, pričom v posledných rokoch došlo k nárastu počtu týchto uskupení.⁹⁸ Aj Komisia preferuje spoluprácu s eurofederáciami, kde sú zoskupené jednotlivé národné asociácie, pred jednotlivcami alebo národnými záujmovými skupinami.⁹⁹ Zaručuje to tak reprezentatívnosť záujmov a väčšiu legitímnosť.

Veľká väčšina európskych federácií má podobnú organizačnú štruktúru. Valná hromada tvorí národné asociácie a v niektorých prípadoch aj významné individuálne organizácie. Členmi sa obvykle môžu stať aj vonkajší aktéri, operujúci vo vnútri Únie, napríklad americké spoločnosti alebo asociácie tureckých záujmových skupín. Valná hromada volí Výkonný výbor či predstavenstvo a predsedu, ktorým asistuje Sekretariát alebo kancelária a oba riadiace orgány disponujú vlastným rozpočtom¹⁰⁰

---

⁹⁶ Michalowitz 2004: 93-94

⁹⁷ Van Schendelen 2004: 112

⁹⁸ McLaughlin, Grant 1993: 123

⁹⁹ Greenwood, Halpin 2003: 196

¹⁰⁰ Van Schendelen 2004: 113

Problémom môže byť spoločné dohadovanie a vytváranie spoločných postojov.¹⁰¹ Niekedy musia záujmové skupiny ustúpiť z niektorých svojich požiadaviek, aby mohli vytvoriť spoločné stanovisko a stratégiu.

Hoci byť členom európskej asociácie je lacnejšou variantou, neexistuje náhrada za vedenie vlastnej kancelárie v Bruseli, pokiaľ sa skupina vyvíja nejakú dlhodobú snahu v európskej verejnej politike.¹⁰² No aj napriek tomu sú európske federácie a ich varianty etablovaným a uznávaným fenoménom. Farmaceutické spoločnosti a asociácie sa stretávajú v EFPIA (European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations), chemické firmy v CEFIC (The European Chemical Industry Council), malé a stredné podniky v UEAPME (European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises) a potravinárske spoločnosti v CIAA (Confederation of Food and Drink Industries of the EU). Nevládne organizácie sa stretávajú v niekoľkých skupinách. Spotrebiteľské firmy v BEUC (The European Consumers' Organisation), zamestnávateľské zväzy v UNICE (Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe) a odbory v ETUC (European Trade Union Confederation).¹⁰³ Aj české záujmové skupiny a organizácie sú členmi týchto európskych federácií.

2.2 Prístupové body pre presadzovanie záujmov na európskej úrovni

Vo všeobecnosti, na čím vyššiu úroveň sa návrh dostane, tým viac je redukovaná možnosť a kapacita pre záujmové skupiny, kvôli spolitizovaniu rozhodovania, vytváraniu vzájomných dohôd a výmen, ktoré tvoria časť rozhodovacích procedúr.¹⁰⁴ Preto je pre záujmové skupiny dôležité komunikovať so zástupcami inštitúcií EU od začiatku, čiže od fáze navrhovania legislatívy. To je dôvodom, prečo je pre lobistov najdôležitejšou inštitúciou Komisia, ďalej Parlament a najmenej Rada.

---

¹⁰¹ Young 2010: 50

¹⁰² Mazey, Richardson 2006: 247

¹⁰³ Van Schendelen 2004: 112-113

¹⁰⁴ Greenwood 2011: 37

2.2.1 Európska komisia

Komisia je poverená vytváraním legislatívnych návrhov zákonov. Problémom je, že Komisia má vcelku malý byrokratický aparát a jej personál nepostačuje k dostatočnému prísunu informácií, preto potrebuje vonkajšie zdroje. Preto sú pre ňu záujmové skupiny dôležitým zdrojom externých informácií.¹⁰⁵ To ju stavia do pozície, kedy je často závislá na spolupráci so špecializovanými záujmovými skupinami, ktoré jej dodávajú expertné informácie, potrebné k vytváraniu špecifických legislatív. Preto je spomedzi všetkých inštitúcií EU Komisia tou, ktorá sa najviac spolieha na spoluprácu so záujmovými skupinami.

Úradníci Komisie na rôznych úrovniach očakávajú prísun vstupných informácií od súkromných aktérov. Tieto informácie ale musia byť relevantné, aby sa dostali do vnútra legislatívneho procesu Komisie. Záujmové skupiny ale nemôžu na oplátku očakávať vplyv na rozhodovanie, pretože úradníci Komisie sú štruktúrovaný v troch úrovniach. Generálne riaditeľstvá majú na starosti technický charakter navrhovanej legislatívy a tvoria najnižšiu úroveň v hierarchii s radovými pracovníkmi, generálnymi riaditeľmi a ich asistentmi. Strednú úroveň predstavujú kabinety komisárov, ktoré pripravujú stretnutia pre komisárov. Najvyššou úrovňou je potom kolégium komisárov, ktorý musia hľadať konsenzus o každom návrhu zasielanom do Parlamentu.¹⁰⁶ V tomto systéme sa musia záujmové skupiny rozhodnúť, na ktorej úrovni je najlepšie začať obhajovať svoje záujmy.

Vyššie postavený úradníci majú skôr manažérske funkcie, preto sa lobing v Komisii sústreďuje najviac práve na nižšie postavených úradníkov. Tí tvoria väčšinu zamestnancov v Komisii a sú ľahšie dosiahnuteľný než vyššie postavený úradníci. Hoci tí špičkový úradníci, členovia kabinetu a komisári majú viac právomocí, pre súkromné záujmové skupiny je veľmi ťažké sa k nim dostať a tiež úradníci na tejto úrovni už nie sú v štádiu formulácie návrhu, ktorý je dôležitý.¹⁰⁷ Preto sa lobisti väčšinou zameriavajú na nižšie postavených úradníkov Komisie. Lobisti tiež väčšinou

---

¹⁰⁵ Michalowitz 2004: 64

¹⁰⁶ Michalowitz 2004: 62

¹⁰⁷ Bouwen 2009: 25

využívajú možnosť včasného lobovania, pretože najlepšie je začať hájiť ich záujmy už v počiatkových fázach navrhovania zákonov.

Komisia však nie je len pasívnym cieľom záujmových skupín, tiež sa snaží tvarovať systém európskej reprezentácie záujmových skupín. Komisia má tri hlavné nástroje, ktorými môže formovať podobu záujmových skupín: finančné zdroje, riadiace právomoci a dozorný charakter.¹⁰⁸ V rámci svojich zdrojov a na základe plánov jednotlivých politík, prideľuje záujmovým skupinám finančné prostriedky a verejné zákazky, predovšetkým v sektoroch poľnohospodárstva, regionálneho rozvoja a rozširovania EU.¹⁰⁹ Týmto spôsobom sa snaží ovplyvniť oblasti, v ktorých potrebuje vytvoriť spoluprácu so záujmovými skupinami.

Fragmentovaná povaha Komisie je príčinou mnohých špecifik. Jedným z nich je, že je veľmi ťažké získať dominanciu vo viacerých úrovniach Komisie. Ak sa aj podarí presadiť sa skupine v konkrétnej oblasti, pri vstupe do inej musí svoju pozíciu budovať takmer odznova, pretože v každom Generálnom riaditeľstve sedia iní ľudia s odlišnými preferenciami, iným spôsobom riadenia, národnosťou, atď.¹¹⁰ Navyše, Broscheid a Coen vo svojom výskume zistili, že rozdielne generálne riaditeľstvá majú rôznu mieru spolupráce so záujmovými skupinami. Aktivita záujmových skupín v rozličných generálnych riaditeľstvách je rozdielna. Veľmi vysokú mieru aktivity vykazuje napríklad Generálne riaditeľstvo podnikania a priemyslu, čo odráža fakt, že má na starosti veľmi funkcionálnu oblasť, napríklad vnútorný trh.¹¹¹ Tým, že toto Generálne riaditeľstvo má na starosti takú širokú oblasť politík, je nútené viac spolupracovať s externými aktérmi, čiže aj záujmovými skupinami.

Aby Komisia prijala návrh od záujmovej skupiny, je dôležité k informáciám pripojiť čo najviac informácií o praktických dopadoch návrhu legislatívy na členské štáty a jednotlivcov v spoločnosti. Potrebné informácie tiež zahŕňajú politické hľadisko týkajúce sa postojov Parlamentu a Rady.¹¹² Je to kľúčové štádium, v ktorom sa tieto predpokladané dopady stávajú predmetom verejnej debaty, ktorá zahŕňa

---

¹⁰⁸ Bouwen 2009: 26

¹⁰⁹ Van Schendelen 2004: 56

¹¹⁰ Greenwood 2002: 25

¹¹¹ Bouwen 2009: 24

¹¹² Michalowitz 2004: 64

detailné preskúmanie legislatívy.¹¹³ Preto je pre záujmové skupiny dôležité pripojiť tieto informácie, aby mali ich návrhy väčšie šance na úspech.

Komisia sa snažila o konceptualizáciu svojich vzťahov so záujmovými skupinami a to v Bielej knihe o vládnutí z roku 2001 a tiež navrhnutými minimálnymi štandardmi pre konzultácie so záujmovými skupinami.¹¹⁴ Návrh Bielej knihy mal dva hlavné ciele. Prvým bolo, že Komisia chcela rozšíriť existujúci konzultačný proces. Chcela zvýšiť počet a rozsah konzultovaných občianskych organizácií, čím sa mala zvýšiť celková legitimita jej politických činností. Predovšetkým, chcela obmedziť dominanciu obchodných záujmových skupín a chcela do procesu viac zahrnúť neobchodné záujmové skupiny ako napríklad konzumentské skupiny, záujmové skupiny zaoberajúce sa ľudskými právami či enviromentálne záujmové skupiny. Druhým dôležitým bodom a cieľom Komisie bolo zracionalizovať existujúci konzultačný proces značným obmedzením počtu účastníkov a existujúcich stykov.¹¹⁵ K tomuto sa chcela dopracovať na náklade piatich princípov: otvorenosti, spoluúčasti, zodpovednosti, efektívnosti a súdržnosti.¹¹⁶ Preto začala Komisia vytvárať mnoho spôsobov inštitucionalizovanej spolupráce s vonkajšími záujmovými skupinami.

Konzultačná procedúra zahŕňa vytváranie expertných skupín, ktoré vytvárajú nezáväznú radu pre Komisiu počas celého procesu, hoci väčšinu dôležitých faktov a informácií poskytujú najmä pri vytváraní návrhu. Tieto skupiny sú primárne vytvárané Komisiou, s členmi nominovanými zo zástupcov národných autorít v členských štátoch a z občianskej spoločnosti, hoci v skutočnosti sú to väčšinou zástupcovia zo záujmových skupín z európskej úrovne.¹¹⁷ Okrem vonkajšieho pôsobenia sa teda záujmové skupiny zameriavajú aj na pôsobenie zvnútra, kedy sa snažia o ovplyvnenie rozhodovacieho procesu priamym zapojením sa do procesu napríklad vypracovávaním výskumných projektov v expertných výboroch.¹¹⁸ Komisia im takýto spôsob pôsobenia umožňuje sama, takže je to pre ne legítimný spôsob obhajovania ich záujmov.

---

¹¹³ Green wood 2011: 34

¹¹⁴ Michalowitz 2004: 65

¹¹⁵ Bouwen 2009: 28

¹¹⁶ Commission of the European Communities 2001: 32

¹¹⁷ Green wood 2011: 38

¹¹⁸ Lehman 2003: 3

Komisia ohlasuje všetky svoje legislatívne iniciatívy dopredu v každoročnom pracovnom programe, pričom ku každému je naplánovaný konzultačný plán, ktorý objasní ciele a prostriedky konzultácií. Komisia sa môže rozhodnúť, že to môže byť otvorená verejná konzultácia, alebo expertná poradná skupina, alebo môže byť vedená formou workshopu a fóra, kde sú prítomné viaceré organizácie, ktoré majú zaistiť pluralitu.¹¹⁹ Navyše sa v Komisii vytvorili poradné výbory, ako sociálny výbor, justičný výbor, výbor domácich záležitostí, pričom tieto výbory poskytli záujmovým skupinám inštitučné príležitosti hájenia ich záujmov.¹²⁰ Všetky tieto formy spolupráce so záujmovými skupinami mali pre Komisiu priniesť viac legitímnosti a reprezentatívnosti, a znížiť kritiku demokratického deficitu voči tejto inštitúcii.

2.2.2 Európsky parlament

Zavedenie spolurozhodovacej procedúry posúva Parlament na rovnakú úroveň s Radou. O dvoch tretinách európskej legislatívy Parlament spolurozhoduje s Radou, v mnohých oblastiach ako napríklad doprava, životné prostredie alebo ochrana spotrebiteľa.¹²¹ Parlament má síce stále menší vplyv, ale predsa môže pozmeňovať návrhy zákonov a tým urobiť kľúčové zmeny. Parlament síce nemôže zmeniť celý návrh zákona, ale aj tak sa stal jedným z vplyvných aktérov rozhodovacieho procesu. Parlament sa po týchto zmenách taktiež stal dôležitou inštitúciou pre záujmové skupiny.¹²² Členovia Parlamentu sa snažili odolávať aktivitám záujmových skupín, ale toto sa začalo meniť kvôli navýšeným právomociam Parlamentu, a teda zvýšenej potrebe expertných znalostí týkajúcich sa legislatívneho procesu.¹²³ Podobne ako v Komisii, aj pre Parlament sú najdôležitejšie technické zdroje informácií, ktoré legitimizujú správy z výborov, a dôležitými sú pre členov Parlamentu tiež informácie o postojoch a pozíciách v Rade a Komisii. Avšak členovia Parlamentu od záujmových

---

¹¹⁹ Green wood 2011: 34

¹²⁰ Coen, Richardson 2009: 8

¹²¹ Lehman 2009:44

¹²² Michalowitz 2004: 67

¹²³ Green wood 2011: 40

skupín požadujú aj vytvorenie politického kapitálu, ktoré by im prinieslo aj zlepšenie reputácie na národnej úrovni a zároveň v bruselskom spoločenstve.¹²⁴ Politickým kapitálom je myslené poskytovanie informácií o názoroch a potrebách ich voličov.

V prípade Parlamentu sú pre lobistov dôležité dva faktory, a to stranícka príslušnosť členov Parlamentu a ich národnosť. Zatiaľ čo aparát Komisie sa skladá z nevolených úradníkov, jednotliví členovia Parlamentu majú zodpovednosť voči svojim voličom, preto záleží aj na ich voličoch. Pokiaľ lobista získa dostatočný počet hlasov od voličov ohľadom legislatívy, môže to ovplyvniť člena Parlamentu v jeho rozhodovaní. Členovia Parlamentu preto často spolupracujú s lobistami z ich krajín alebo špecifických volebných obvodov.¹²⁵ Členovia Parlamentu s nimi spolupracujú v snahe o znovuzvolenie a aby si zlepšili svoje postavenie u voličov a tiež vo svojej národnej politickej strane. Tiež sa spoliehajú na informácie od záujmových skupín kvôli kvalite nimi poskytnutých technických informácií a vedeckej odbornosti. Vo všeobecnosti tiež členov Parlamentu najviac zaujímajú témy, ktoré sú diskutované a známe v ich krajine alebo regióne.¹²⁶ V prípade Parlamentu si záujmové skupiny okrem expertných informácií musia cielene vyberať tých členov Parlamentu, o ktorých vedia že je pre nich určitá legislatíva významná.

Väčšina lobistických aktivít je namierená v Parlamente v rámci štádia prvého čítania, pretože ďalšie intervencie sú sťažené kvôli medzi-inštitucionálnym diskusiám, kedy sa hľadajú spoločné stanoviská. So zníženou možnosťou obhajovania svojich záujmov sa aktivita záujmových skupín znižuje.¹²⁷ Parlament začína byť pre lobistov zaujímavý v momente keď sa zvolí spravodaj pre príslušný výbor a začne sa pripravovať na spracovanie správy. Dôležitými aktérmi pre záujmové skupiny sú pritom okrem spravodaja aj jeho tieňový spravodajovia, predseda výboru, asistenti sekretariátu výboru a výborový úradníci, ktorý sú hlavnými usmerňovačmi vo formovaní postojov v Parlamente v tomto štádiu.¹²⁸ Počas tohto štádia rozhodovania vo výboroch môže ktorýkoľvek člen navrhnúť iné znenie zákona, preto je toto štádium rozhodovacieho procesu pre záujmové skupiny najvýhodnejšie na kontakt

---

¹²⁴ Coen, Richardson 2009: 9

¹²⁵ Michalowitz 2004: 66

¹²⁶ Lehman 2009: 52

¹²⁷ Greenwood 2011: 41

¹²⁸ Lehman 2009:51-52

s poslancami a ich asistentmi.¹²⁹ Osobné známosti, národnosť alebo politická príslušnosť sú faktory, ktoré môžu zohrať rozhodujúcu úlohu pri dostupnosti a otvorenosti členov Parlamentu. Asistenti, sekretári politických skupín alebo parlamentný výskumný pracovníci sú síce menej dôležití, ale tiež môžu zohrať určitú úlohu v cielenej výskumnej podpore.¹³⁰ Dôležité pre záujmové skupiny je uvedomiť si, že Parlament je vďaka svojej politickej podobe taktiež citlivý voči tlaku médií a verejnej mienky.¹³¹ Toto môžu využiť vo svoj prospech a tlačíť na členov Parlamentu, najmä v otázkach ktoré zaujímajú širokú verejnosť, podnikateľov, výrobcov alebo environmentálne skupiny.

2.2.3 Rada ministrov

Povaha lobingu v Rade má síce odlišný charakter, ale aj v tejto inštitúcii je prítomný. Vzájomné vzťahy a stretnutia nie sú štruktúrované a chýbajú im formalizované procedúry, napr. ako tie, ktoré nedávno vznikli v Komisii. Neoficiálne vzťahy existujú v pracovných skupinách Rady, buď s európskymi záujmovými skupinami, alebo kontakty medzi národnými záujmovými skupinami a externými zamestnancami pracovných skupín. Tiež vznikajú vzťahy aj s členmi národných ministerských pracovných skupín, čiže na ministerskej úrovni.¹³² Preto je Rada inštitúciou, kde je európske vytváranie záujmov najviac konfrontované národnými záujmami. V tejto inštitúcii sa budú snažiť o presadzovanie záujmov aj domáce záujmové skupiny.¹³³ Je to spôsobené tým, že v Rade pôsobia národný zástupcovia.

Pre lobistov je v Rade dôležité sledovať aj neformálne vyjednávania. Napríklad je pre nich dôležité sledovať tzv. A-body a B-body, pričom v Rade ministrov sú diskutované iba B-body. A-body sú označené ako tie, ktoré sú už dopredu odsúhlasené na nižšej úrovni hierarchie v Rade a sú ministrami prijaté bez diskusie.

---

¹²⁹ Green wood 2011: 41

¹³⁰ Leh man 2009: 52

¹³¹ Coen, Richardson 2009: 9

¹³² Green wood 2011: 29

¹³³ Hayes-Renshaw 2009: 78

Ale jednania týchto otázok nie sú verejné otvorené a nebývajú predmetom veľkých politických bojov.¹³⁴ V skutočnosti teda ministri väčšinou len formálne doladujú tú najmenšiu časť legislatívnych návrhov Únie, u ktorých sa vyžaduje súhlas Rady.¹³⁵ Najväčšia časť práce je vykonaná na úrovni pracovných skupín Rady. Tých v Rade pôsobí okolo 250 a sú zložené z jedného alebo viacerých úradníkov z členských štátov. Pre záujmové skupiny sú títo národný úradníci dôležití, pretože pokiaľ sa návrh dostane vyššie, je ťažšie ovplyvniť jeho podobu.¹³⁶ Opäť platí, že pre záujmové skupiny je najlepšie zamerať sa na najnižšie postavených úradníkov v tejto inštitúcii.

Lobing v Rade a COREPER-i (Výbor stálych zástupcov) teda môže byť efektívny, pretože môže dôjsť k pozastaveniu alebo preformulovaniu znenia návrhov, čo patrí medzi dôležité časti dobre zvládnutej viacúrovňovej stratégie lobovania.¹³⁷ Skupiny sa snažia o individuálne kontakty s národnými vládami, pričom najprv sa budú snažiť naviazať kontakty s ich národnou vládou, ale v rámci stratégií budú sa snažiť osloviť aj vlády iných krajín. Samozrejme, hlavným cieľom je krajina držiaca predsedníctvo.¹³⁸ Úradníci predsedajúcej zeme majú veľký vplyv na mnohé oblasti fungovania Rady. V praxi ako zástupcovia predsedajúcej zeme môžu určovať čas jednania a teda aktívne arény, meniť poradie tém na zozname agendy, vypracovávať závery jednania a rozhodovať o ich ukončení, sprostredkovať komunikáciu medzi znepriatelenými členmi Rady, navrhovať kompromisy, rozhodovať o tom, že návrh dosiahol potrebnú väčšinu hlasov, zasahovať do rozdelenia práce a do prijímania nového personálu a formulovať oficiálne prehlásenia pre verejnosť.¹³⁹ Preto sú úradníci predsedajúcej zeme hlavným cieľom lobistických skupín,

Členské krajiny EU majú najväčšie šance na presadzovanie svojich domácich záujmov najmä počas ich predsedníctva v Rade, pretože predsednícka krajina si môže v rámci možností určovať agendu.¹⁴⁰ Na druhej strane ale musí byť veľmi opatrná v takomto chovaní a presadzovaní vlastných cieľov, lebo to je veľmi citlivá stratégia presadzovania záujmov. Aj pre domáce záujmové skupiny s menšími finančnými

---

¹³⁴ Hayes-Renshaw 2009: 75

¹³⁵ Van Schendelen 2004: 71

¹³⁶ Hayes-Renshaw 2009:84

¹³⁷ Coen, Richardson 2009: 11

¹³⁸ Mazey, Richardson 1999: 341-342

¹³⁹ Van Schendelen 2004: 93

¹⁴⁰ Coen, Richardson 2009: 10

prostriedkami sú dôležitým cieľom presadzovania ich záujmov na európskej úrovni, pretože zatiaľ čo záujmové skupiny s veľkými finančnými, sociálnymi a spoločenskými zdrojmi môžu obchádzať národné parlamenty, tie menšie záujmové skupiny túto možnosť nemajú.¹⁴¹ Preto využívajú národné štruktúry počas ich predsedníctva v Rade, aby dosiahli svoje ciele, ktoré by inak nemohli presadzovať na európskej úrovni, kvôli ich nedostatočným finančným a iným prostriedkom.

Otázne je, do akej miery je Rada ochotná spolupracovať so záujmovými skupinami. Hoci ako taká nepotrebuje expertné poradenstvo, potrebuje však informácie ohľadom potenciálneho správania členov Rady. Požiadavka hlasovania kvalifikovanou väčšinou vedie k potrebe vytvárania volebných koalícií, pričom záujmové skupiny môžu dodať informácie ohľadom preferencií ich národných vlád. Lobisti vo všeobecnosti tvrdia, že ich vplyv v Rade nie je veľký, a aj napriek ich snahám často nedosiahnu svoje ciele. Na druhej strane, tí ktorí si vytvoria kontakty s permanentnými úradníkmi v COREPER-i, majú šancu uspieť.¹⁴² Aj v tomto prípade sa ukazuje, že jednou z dôležitých stratégií záujmových skupín je nadviazanie individuálnych vzťahov s úradníkmi inštitúcií EU.

2.2.4 Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov

Zakladajúce zmluvy vytvorili Európsky hospodársky a sociálny výbor, ako prístupový bod v politickom procese pre socio-ekonomické skupiny.¹⁴³ Skupiny pôsobiace v EHSV sa delia na prvú skupinu Zamestnávateľov, druhú skupinu Zamestnancov a tretiu skupinu Ostatné záujmy.¹⁴⁴ Jeho vytvorenie bolo inšpirované zakladajúcimi štátmi a ich korporativistickou tradíciou. Nestalo sa ale vplyvným telesom v politickom procese. Namiesto toho si tieto socio-ekonomické skupiny našli priame kanály vstupu počas šesťdesiatych rokov, a to cez federálne združenia a aj cez sektorálne pôsobiace špecifické obchodné a výrobné organizácie. Tie sa stali ešte

---

¹⁴¹ Saurugger 2009: 123

¹⁴² Michalowitz 2004: 69

¹⁴³ Wallace 2010: 86

¹⁴⁴ Green wood 2011: 45

aktívnejšími počas obdobia vytvárania európskeho vnútorného trhu.¹⁴⁵ Pre záujmové skupiny bolo výhodnejšie spolupracovať priamo s inštitúciami, ktoré boli zapojené do legislatívneho procesu, namiesto tohto poradného orgánu.

Na druhej strane, hoci EHSV má iba poradnú funkciu, jeho právo vydávať stanoviská o veciach v ktorých nie je konzultovaný je faktor, ktorý zvyšuje jeho význam pre záujmové skupiny, ktoré v ňom participujú. Ďalším významným faktom je, že jeho členovia, ktorí sú nominovaný členskými štátmi sa dostanú do Rady, čo znamená, že cez EHSV existuje spojenie s národnými záujmovými skupinami.¹⁴⁶ Záujmové skupiny stále využívajú túto inštitúciu pre presadzovanie svojich záujmov, hoci je braná ako druhotný kanál v rámci ich stratégií.

Výbor regiónov od počiatku svojho založenia sklamal iniciátorov tohto projektu, pretože zlyhali v postupnom pokroku smerom od svojho poradného charakteru k hľadaniu významnejšej funkcie. Sľubná iniciatíva Bielej knihy o vládnutí, ktorá ponúkala radikálnu decentralizáciu ako nasledujúcu agendu Únie, sa nikdy nepremenila na reálne snahy. Nikdy sa nevyvinuli významné bočné cesty pre regionálne lobistické snahy členských štátov. Vo všeobecnosti, iba najväčší príjemcovia štrukturálnych fondov mali aspoň nejaké zastúpenie v Bruseli.¹⁴⁷ Ani nové členské krajiny z SVE príliš nevyužívajú tento Výbor na presadzovanie svojich záujmov.

Čo sa týka Výboru regiónov a EHSV, je ťažké kvantitatívne odhadnúť priamy vplyv týchto orgánov na dianie v Únii. Westalke tvrdí, že môžu poskytnúť prvotné správy a informácie o regionálnych postojoch a poskytnúť Komisii základné zázemie pre diskusie. ESHV môže poskytnúť stanoviská pre Parlament v počiatkových štádiách, ktorá na to nemá dostatočný personál vo svojich výboroch. Napriek tomu, väčšina pozorovateľov ako Streeck a Schmitter, Kohler-Koch, Greenwood či Grant spochybnili ich vplyv na politický proces.¹⁴⁸ Práve preto, ako už bolo spomenuté, záujmové skupiny radšej obhajujú svoje záujmy na iných úrovniach EU.

---

¹⁴⁵ Wallace 2010: 86

¹⁴⁶ Green wood 2011: 46

¹⁴⁷ Green wood 2011: 176

¹⁴⁸ Coen, Richardson 2009: 11

2.3 Regulácia európskych záujmových skupín

Lobisti a záujmové skupiny neboli v európskej Únii regulovaný jednotným ani koherentným spôsobom. Zatiaľ čo Parlament mal register a kódex chovania už dlhšiu dobu, Komisia sa v tejto oblasti prijímania regulačných noriem pre dovtedy voľný prístup pre záujmové skupiny pohybovala trochu pomalšie. Ostatné európske inštitúcie, okrem EHSV, nemali žiadne špecifické pravidlá ohľadom ich vzťahov so záujmovými skupinami.¹⁴⁹ Preto už od prvej polovice 90. rokov začali snahy o rôzne úpravy vzťahov medzi európskymi inštitúciami a záujmovými skupinami. Kľúčovým dokumentom bol Otvorený dialóg s Komisiou a špeciálnymi záujmovými skupinami, ktorý vydala Komisia v decembri 1992.¹⁵⁰ Vzťah so záujmovými skupinami, mal podľa Komisie, ostať čo najviac otvorený a pokiaľ možno čo najmenej regulovaný.¹⁵¹ Komisia sa dlhodobo bránila modelu regulovania záujmových skupín pôsobiacich na európskej úrovni, kvôli obavám z obmedzenia spolupráce.

Prvá samo-regulačná schéma v Únii bola riadená verejnou obchodnou organizáciou odborníkov od roku 1994, pričom vytvorená bola Generálnym sekretariátom Komisie, snažiacim sa ochrániť svoj prístup k zdrojom, ktoré so sebou priniesli záujmové skupiny v očakávaní zväčšujúceho sa nátlaku na reguláciu.¹⁵² Preto podnikli kroky, ktoré viedli k vytvoreniu tejto schémy, aby zastavili kritiku voči neregulovanému charakteru záujmových skupín.

Neskôr v roku 2005 vznikla v Barrosovej komisii iniciatíva týkajúca sa formovania aktivít európskych záujmových skupín, pričom najviac sa o to pričínil Komisár pre administratívne záležitosti Siim Kallas. Komisia sa snažila o zvýšenie transparentnosti, zapájania sa a vplyvu záujmových skupín. Komisia vytvorila Zelenú knihu Európskej iniciatívy transparentnosti v máji 2006, čo umožnilo začať verejnú debatu o lobizme a o Komisii a jej konzultačných postupoch.¹⁵³ Táto Zelená kniha definitívne spustila proces regulácie záujmových skupín na európskej úrovni.

---

¹⁴⁹ Obradovic 2009: 298

¹⁵⁰ Dočkal 2006: 31

¹⁵¹ Commission of European Communities 1992

¹⁵² Greenwood 2011: 57-58

¹⁵³ Bouwen 2009: 31

Zelená kniha ktorá vytyčovala princípy Európskej iniciatívy transparentnosti a predložila definíciu lobingu ako „všetkých aktivít uskutočnených s cieľom ovplyvňovania politiky a rozhodovacieho procesu v európskych inštitúciách.“¹⁵⁴ Táto definícia však bola problémová, pretože zahrňovala aj rutinné mechanizmy participácie a reprezentácie občianskych aktivít ako podpisovanie petícií, písanie žiadostí, demonštrácie a pod.¹⁵⁵ Preto sa to Zelená kniha pokúsila objasniť vymedzením pojmu „lobista“. Bol definovaný ako osoba vykonávajúca činnosti ovplyvňovania politiky a rozhodovacieho procesu, pracujúca v rôznych organizáciách, ako sú konzultanti vo verejných záležitostiach, poradenských firmách, právnických firmách, mimovládnych organizáciách, think-tankoch, korporatívnych lobistických jednotkách alebo obchodných združeniach.¹⁵⁶ Ďalej vymedzovala vzťahy, potenciálne problémové oblasti, existujúce opatrenia a možnosti zvýšenia transparentnosti atď.

Hlavné komponenty transparentnosti zahŕňajú zverejnenie položiek týkajúcich sa organizačných kontaktov a iných podrobností, kategorizáciu záujmovej skupiny, kto ju reprezentuje, oblasti lobingu záujmových skupín, výdaje za reprezentáciu záujmovou skupinou, a pre nevládne organizácie a think-tanky aj rozpočet a zdroje financovania.¹⁵⁷ Musia tiež poskytnúť finančné informácie ohľadom nákladov spojených s ich priamym lobovaním v európskych inštitúciách, založené na ich aktuálnom ročnom rozpočte.¹⁵⁸ Mnohé záujmové skupiny sa vyhradili voči zverejňovaniu finančných informácií.

Online register záujmových skupín bol spustený 23. júna 2008.¹⁵⁹ Ku dňu 12.6.2012 bolo zaregistrovaných 5061 vstupov do tohto registra.¹⁶⁰ Register začal fungovať na báze dobrovoľnosti, lebo Komisia predpokladala, že zapísanie niektorých lobistov bude vytvárať tlak aj na ostatných, aby sa taktiež pripojili. Predstavitelia exekutívy však dnes pripúšťajú, že tento tlak nie je dostatočný a chystajú v registri zmeny zamerané nielen na kvantitu, ale taktiež kvalitu informácií.¹⁶¹ V zápisoch

---

¹⁵⁴ Komisia európskych spoločenstiev 2006: 4

¹⁵⁵ Green wood 2011: 53

¹⁵⁶ Komisia európskych spoločenstiev 2006: 4

¹⁵⁷ Green wood 2011: 58

¹⁵⁸ Delegácia Európskej komisie v USA 2008: 1

¹⁵⁹ Obradovic 2009: 306

¹⁶⁰ Transparency register 12.6.2012

¹⁶¹ www.euractiv.cz, 7.9.2009

a registrácii často dochádzalo ku chybám, záujmové skupiny sa nevedeli zaradiť pod určitú oblasť, alebo sa do registra zapisovali skupiny pôsobiace aj mimo inštitúcií EU atď. Register mal mnoho nedostatkov a stále sa pracuje na jeho zlepšení.

Navyše Komisia ešte vydala aj Kódex správania v roku 2008. Kódex obsahuje radu jasných a konkrétnych pravidiel, naznačujúcich, ako sa majú záujmové skupiny chovať pri presadzovaní svojich záujmov. Pri registrácii sa automaticky skupiny registrujúce sa museli zaviazat', že sa budú riadiť podľa tohto kódexu. Avšak, tieto pravidlá nie sú výsledkom legislatívneho procesu na európskej úrovni a preto nie je možné ich vynucovať súdne.¹⁶² Podľa pravidiel etického kódexu pre zástupcov záujmových skupín, musia napríklad: „neuvádzať o sebe pri registrácii nesprávne údaje; uviesť záujmy a prípadne taktiež klientov či členov, ktorých zastupujú; zaistiť, aby boli poskytnuté informácie podľa ich najlepšieho vedomia a svedomia neskreslené, úplné aktuálne a nezavádzajúce; nenavádzať zamestnancov EU k tomu, aby jednali v rozpore s pravidlami a normami chovania, ktoré sa na nich vzťahujú; pokiaľ zamestnávajú bývalých zamestnancov EU, rešpektovať ich povinnosť pravidla a záväzku mlčanlivosti, ktorému podliehajú.“¹⁶³

Hlavným lákadlom pre vstup do registra pre záujmové skupiny, okrem reputácie, bolo uznanie ich príspevkov Komisiou, tiež ich uznanie ako zástupcov určitého sektora a možnosť dostávať pozvánky na konzultácie v ich oblasti záujmu. Pokiaľ sa záujmové skupiny chceli zúčastňovať verejných debát, Komisia im odporúčala prihlásiť sa do registra, inak by ich príspevky v diskusiách nemohli byť brané ako reprezentatívne za ich odvetvie.¹⁶⁴ Iniciatíva pre transparentnosť je pokusom, ako ďalej spriehľadniť lobistickú arénu, ale neobsahuje účinné nástroje postihujúce šedú zónu. Vzťahy s transparentnými aktérmi ešte viac formalizuje a vytvára mechanizmy varovania. Ale pre aktérov stojacich na pomedzí neprináša žiadnu dostatočne silnú ponuku na vyváženie ziskov daných ich mierov ilegality.¹⁶⁵ Navyše, ako bolo spomenuté, dodržiavanie týchto pravidiel nie je právne vymáhateľné ani postihnuteľné. Register by sa však mal v budúcnosti stať povinným.

---

¹⁶² Bouwen 2009: 32

¹⁶³ Komise evropských spoločenství 2008: 7

¹⁶⁴ Bouwen 2009: 32

¹⁶⁵ Pitrová, Gala 2008: 113

3. Europeizácia českých záujmových skupín

Táto kapitola sa bude zaoberať europeizáciou českých záujmových skupín. Bude tu overovaná hypotéza, pričom na základe chovania a motívov k premene štruktúr českých záujmových skupín, ich vzťahov, pôsobenia, rozdielu vo financovaní, premene postojov a spolupráce s aktérmi z európskej úrovne práca určí či sa české záujmové skupiny chovali podľa *logiky následkov* alebo *logiky vhodnosti*. Pritom, ako bolo uvedené vyššie, pokiaľ sa chovali podľa *logiky následkov*, tak sa jedná o logické a racionálne chovanie týchto aktérov, ktorí prijali európske podmienky ale aj výhody plynúce z členstva a budú sa ich snažiť efektívne využiť vo svoj prospech. Na druhej strane, pokiaľ sa záujmové skupiny chovali na základe *logiky vhodnosti*, tak sa ich chovanie dá vysvetliť na základe ich presvedčenia, že prispôsobenie sa európskej rovine presadzovania záujmov je správne, vhodné a legitímne. Na základe tohto, práca určí, či v rámci europeizácie českých záujmových skupín došlo k presadeniu „modelu externých podnetov“, kedy české záujmové skupiny kalkulovali a počítali s výnosmi z ich adaptácie na európsku úroveň a predchádzali prípadným sankciám z nezapojenia sa do európskej arény presadzovania záujmov, alebo naopak došlo k „modelu sociálneho učenia“, kedy české záujmové skupiny nasledovali príklad ostatných, pretože boli presvedčený o správnosti tohto chovania a tak prebrali vzory chovania od ostatných záujmových skupín z členských štátov EU.

Táto kapitola sa pritom zameria na najviac činné záujmové skupiny pôsobiace na českej národnej úrovni. Bude sledovať zmeny v ich štruktúrach, postojoch, vzájomnú spoluprácu s európskymi federáciami, a to nielen v období vstupu, ale aj pred vstupom ČR do EU. Jednáť sa bude najmä o odborové organizácie, komory, sociálne záujmové skupiny, enviromentálne záujmové skupiny, skupiny obhajujúce regionálne záujmy, organizácie zamestnávateľov, zamestnancov a podnikateľov.

3.1 Europeizácia záujmových skupín v krajinách strednej a východnej Európy

Záujmové skupiny z členských krajín SVE majú iba málo priamych kanálov reprezentácie v Bruseli a z tohto dôvodu význačne využívajú práve individuálne národné kanály v prípade potreby.¹⁶⁶ Záujmové skupiny nemali dostatočné prostriedky na to, aby mohli založiť kancelárie na priame obhajovanie svojich záujmov. Za niekoľko posledných rokov sa počet zastúpených záujmových skupín zo strednej Európy v Bruseli zväčšil takmer štyrikrát.¹⁶⁷ Záujmové skupiny využívajú túto možnosť, aby boli ich záujmy obhajované aspoň sprostredkovane. Spoliehajú sa teda na európske federácie a asociácie.

Mnoho záujmových skupín z krajín SVE sa snažilo zapojiť do európskych procesov ešte pred formálnym vstupom. Otvorený charakter väčšiny európskych asociácií a ich prístup k záujmovým skupinám z nových členských zemí sa stal príležitosťou získať zastúpenie na úrovni EU.¹⁶⁸ Podľa prieskumu Eurochambers až 35,75% záujmových skupín a spoločností z Českej republiky, Poľska, Maďarska a Slovenska už v roku 2004 malo záujem byť reprezentovaný v Únii prostredníctvom euroasociácií. Naopak, okolo 19% z nich nemalo potrebu presadzovať svoje záujmy na európskej úrovni.¹⁶⁹ Pozitívom bolo, že európske federácie a asociácie vítali členstvo záujmových skupín, pretože tie si mohli postupne zvykať na spôsoby presadzovania záujmov na európskej úrovni, takže po vstupe ich krajín do EU sa už vedeli postupne orientovať v rozhodovacích procesoch európskych inštitúcií.

Lobistické aktivity v strednej Európe boli charakterizované nekompletným dialógom, pričom hlavným problémom bola reštrukturalizácia ekonomiky počas tranzície. Záujmové skupiny však neboli úplne neschopné. Napríklad v ČR sa odborovým organizáciám a združení dôchodcov podarilo zabrániť reforme v treťom dôchodkovom pilieri.¹⁷⁰ Problémom bolo najmä to, že krajiny prechádzali postupnou

---

¹⁶⁶ Greenwood 2011: 30

¹⁶⁷ www.euractive.cz, *Lobing v EU. Zastúpenie v Bruseli*, 28.4.2012

¹⁶⁸ Ševella 2008: 21

¹⁶⁹ www.euractive.sk, *Lobing v EU. Úvod o lobing v strednej Európe*, 28.4.2012

¹⁷⁰ Cerami 2007: 12

transformáciou, kedy záujmové skupiny hľadali svoje miesto v legislatívnom procese a fungovaní spoločnosti.

Podľa prieskumu Komisie, je v nových členských krajinách strednej Európy kvalita konzultačných procesov medzi záujmovými skupinami a úradníkmi ministerstiev relatívne nízka. Problémom je najmä nespokojnosť záujmových skupín s nedostatočným množstvom informácií ohľadom konzultačných procesov a nedostatkom zdrojov. Medzi najviac nespokojnými boli najmä Česká republika a Poľsko. Preto je v týchto krajinách aj napriek vysokému záujmu o vplyv na európsku politiku využívanie národných kanálov stále problematické.¹⁷¹ Národný zástupcovia pôsobiaci v európskych inštitúciách sa musia naučiť efektívne spolupracovať so zástupcami záujmových skupín zo svojich krajín.

Tabuľka: Zastúpenie záujmových skupín strednej Európy v Bruseli 2004-2008

Rok	Typ	Poľsko	Maďarsko	Slovensko	ČR	Spolu
2004/ 2005	súkromné/poradenstvo	4	5	2	5	16
	verejný/administratíva	3	2	0	3	8
	asociácie/federácie	5	4	1	3	13
	regionálne	13	3	3	2	21
	MVO	1	N/A	N/A	N/A	1
Spolu 2005		26	14	6	13	59
2007/ 2008	súkromné/poradenstvo	1	1	1	6	9
	verejný/administratíva	3	1	0	4	8
	asociácie/federácie	2	1	0	1	4
	regionálne	0	2	5	13	20
	MVO	1	N/A	1	1	3
Spolu 2008		7	5	7	25	44
Spolu:		33	19	13	38	103

Zdroj: Ševella 2008

¹⁷¹ www.euractive.sk, *Ľobing v EU. Národný lobing*, 20.4.2012

V tabuľke zobrazujúcej zastúpenie záujmových skupín zo strednej Európy v období po vstupe týchto krajín do EU, je vidieť narastajúci trend, pretože tieto krajiny stále viac využívajú zastupovanie svojich záujmov v európskom rozhodovacom procese. V období do roku 2005 mala najviac zastúpených záujmových skupín v Bruseli Poľská republika, pričom v období do roku 2008 ich mala najviac Česká republika. Najmenej zastúpených záujmových skupín zo strednej Európy je v oblasti mimovládnych organizácií, najviac sú zastúpené regionálne záujmové skupiny.

Čo sa týka regionálnych aktivít, tak krajiny, ktoré vstúpili do Únie v roku 2004, majú tradične oproti ostatným členským krajinám pomalý vývoj regionálnych aktivít a decentralizácie, a počet ich kancelárií v Bruseli malý. Najväčšiu aktivitu v tomto smere vyvíja Poľsko, ktoré malo v roku 2009 18 regionálnych kancelárií pôsobiacich v EU, pričom Česká republika je hneď na druhom mieste s počtom 12 v roku 2009.¹⁷² Jej najvýznamnejším regionálnym zastúpením pôsobiacim v Bruseli je Pražský dom.

3.2 Povaha českých záujmových skupín

Transformácia legislatívneho rámca a aj premena podoby záujmových skupín v ČR prebiehala komplexne a bola ovplyvnená mnohými podnetmi. Preto je v jej rámci ťažké posúdiť, či by k zmene došlo aj bez ohľadu na európsku integráciu, alebo či naopak prebieha v súvislosti s ňou.¹⁷³ Ako však už bolo spomenuté, táto práca sa bude zaoberať najmä premenou záujmových skupín pod vplyvom europeizácie. Pritom vychádza z predpokladu, že k transformácií štruktúr, chovania, spolupráce a pôsobenia záujmových skupín došlo najmä kvôli vstupu ČR do EU, pretože české záujmové skupiny boli nútené viac sa zapájať do unijného diania.

Možnosť zriadiť záujmové združenie právnických osôb vložil do občianskeho zákonníka zákon č. 509/1991 Sb., ktorý upravoval zákon č. 40/1964 Sb., čím zaradil

---

¹⁷² Green wood 2011: 187

¹⁷³ Pitrová, Smekal, Suchý 2007: 377

úpravu záujmových združení právnických osôb do paragrafov 20f až 20j. Od roku 1991 až do júna 2006 došlo iba k jednej úprave dotyčných paragrafov, ktoré však nemali priamu súvislosť so vstupom do EU, pretože sa týkali zápisu do registra v krajskom namiesto okresnom úrade.¹⁷⁴ Ustanovenie možnosti zriaďiť záujmovú skupinu teda nepodliehalo europeizačnému vplyvu.

Rozpad systému stoviek štátnych podnikov a vznik mnohých desiatok tisíc súkromných firiem v priebehu ekonomickej transformácie bol nepochybne impulzom k premene foriem aj obsahu činností odborových združení.¹⁷⁵ Pre vznik odborovej organizácie platí už od roku 1990 zákon o združovaní občanov. Jeho pôvodné znenie bolo zmenené v ešte v tom istom roku a to o nové ustanovenie, ktoré stanovovalo pre odborové organizácie evidenčný režim pri ich vzniku a založení. To znamená, že odborová organizácia sa stáva právnickou osobou dňom nasledujúcim po doručení návrhu na evidenciu. K tomuto došlo najmä aby režim odpovedal ustanoveniu čl. 17 Zmluvy č. 87 Medzinárodnej organizácie práce a ustanoveniu čl. 27 odst. 2 Listiny základných slobôd, ktorá stanovuje, že odborové organizácie vznikajú nezávisle na štáte.¹⁷⁶ Aj naďalej však do obdobia harmonizácie českého a európskeho práva bola pre české odbory kľúčová jediná komunikačná rovina, a to s českým štátom, čiže vládou ČR a českými zamestnávateľmi. Vstupom do Únie sa im otvorili nové možnosti.¹⁷⁷ Tieto skupiny nemali mnoho možností na spoluprácu v iných úrovniach.

Oprávnenie na vznik odborových organizácií je zakotvené v dvoch základných predpisoch, a to v zákone o kolektívnom vyjednávaní a zákonníku práce. Zákon o kolektívnom vyjednávaní upravuje vznik a vyjednávanie kolektívnych zmlúv, zákonník práce ostatné práva odborových organizácií.¹⁷⁸ Právo na združovanie v odborových organizáciách je upravené samostatne v Listine základných práv a slobôd, v článku 27 Hlavy štyri, týkajúcej sa hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv. Článok 27 hovorí:

(1) „Každý člen má právo slobodne sa združovať s inými na ochranu svojich hospodárskych a sociálnych záujmov.

---

¹⁷⁴ Pitrová, Smekal, Suchý 2007: 385

¹⁷⁵ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 97

¹⁷⁶ Kolář, Syllová 2005: 25-26

¹⁷⁷ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 101-102

¹⁷⁸ Kolář, Syllová 2005: 26

(2) Odborové organizácie vznikajú nezávisle na štáte. Obmedzovať počet odborových organizácií je neprípustné, rovnako ako zvýhodňovať niektoré z nich v podniku alebo v odvetví.

(3) Činnosť odborových organizácií a vznik a činnosť iných združení na ochranu hospodárskych a sociálnych záujmov môžu byť obmedzené zákonom, pokiaľ ide o opatrenie v demokratickej spoločnosti potrebné pre ochranu bezpečnosti štátu, verejného poriadku a slobôd druhých.

(4) Právo na stávkou je zaručené za podmienok stanovených zákonom; toto právo neprislúcha sudcom, prokurátorom, príslušníkom ozbrojených síl a príslušníkom bezpečnostných zborov.¹⁷⁹

Čo sa týka organizácií sociálnych hnutí, tie boli kvôli prevládajúcej závislosti na zahraničnom financovaní prijaté politickým systémom, depolitizované, relatívne inštitucionalizované z hľadiska organizačnej štruktúry a tiež zmiernili svoje požiadavky. Tento systém so sebou priniesol verejné záujmové skupiny, v ktorých čele stáli aktivisti, ktorý boli lepšie vyškolený v podávaní žiadostí o granty a v lobovaní než v schopnosti mobilizovať.¹⁸⁰ Organizácie sociálnych hnutí v ČR nemali také radikálne požiadavky oproti organizáciám zo západnej Európy, pretože české organizácie sa museli prispôbiť systému.

3.3 Situácia pred vstupom ČR do EU

Európsku integráciu chápeme ako kontinuálny proces približovania Českej republiky Únii, ktorý vyvrcholil vstupom Českej republiky do Únie. Pre české odbory znamenal tento proces významnú výzvu spojenú s príležitosťami a rizikami a existenciu tejto výzvy si relatívne skoro uvedomili.¹⁸¹ Dalo by sa povedať, že české záujmové skupiny vo všeobecnosti si uvedomili výzvu európskej integrácie dostatočne skoro. Autori väčšinou predpokladajú, že zapájanie českých záujmových skupín do

---

¹⁷⁹ *Listina základních práv a svobod*

¹⁸⁰ Čísť 2008: 127

¹⁸¹ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 98

európskeho prostredia začalo už v prvej polovici 90. rokov, a plne sa konkretizovalo v ich druhej polovici.¹⁸² Príprava odborových združení na vstup do európskeho priestoru teda začala už v druhej polovici 90. rokov. Príkladom môže byť Českomoravská konfederácia odborových zväzov (ďalej ČMKOS), ktorá sa začala zaoberať monitoringom možných dopadov integračných snáh na oblasti ich záujmu už od začiatku 90. rokov.¹⁸³ Vypracovávala pre svojich členov rôzne štúdie a snažila sa ich pripravovať dopredu, aby v dobe vstupu boli schopní efektívne reagovať na nové možnosti a príležitosti vyplývajúce z ich členstva v Únii.

Dochádzalo k postupnému začleňovaniu českých odborových organizácií a zamestnávateľských združení do európskeho priestoru. Inštitucionalizovaná podoba vznikla v neskoršom období 90. rokov a keď už v roku 1996 bolo zjavné, že ČR smeruje do EU, ČMKOS iniciovali vytvorenie a vznik Európskeho integračného tímu. Bola to nezávislá štruktúra zložená zo zástupcov ČMKOS a iných odborových organizácií. Jeho úlohou bolo šíriť informácie o európskej integrácii a vytvárať pozície ČMKOS o jednotlivých relevantných témach spojených s európskou integráciou. Zároveň mali vytvorené kancelárie na každom ministerstve zaoberajúcim sa európskou integráciou a prispievali k vytváraniu smerníc.¹⁸⁴ Týmto spôsobom odpovedala ČMKOS na postupné tlaky prichádzajúce z európskej úrovne, ale aj z národnej, pretože jej členské organizácie potrebovali dostatočné informácie o tom, čo ich čaká po vstupe ČR do EU.

Bolo obvyklé, že plné členstvo v európskych federáciách, asociáciách a konfederáciách, vrátane hlasovacieho práva získali české odbory už pred vstupom ČR do Únie. Zapojenie domácich odborov do európskych konfederácií bolo vo všetkých prípadoch pomerne aktívne a v podstate všetky významné odborové zväzy ho považovali za hodnotnú príležitosť s mnohými pozitívami, pretože české odborové zväzy mohli využívať aj rozvinutú komunikačnú a servisnú sieť, ktorá znamenala dlhoročnú prítomnosť v prostredí záujmovej reprezentácie v európskom priestore.¹⁸⁵ Výhody ich členstva v týchto organizáciách už boli spomenuté aj vyššie. Pre tieto

---

¹⁸² Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 48

¹⁸³ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 99

¹⁸⁴ Mansfeldová 2008: 13

¹⁸⁵ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 99

krajiny bolo výhodnejšie nechať sa na európskej úrovni aspoň zastupovať, pokiaľ nemali dostatok prostriedkov na vytvorenie kancelárie priameho zastúpenia v Bruseli. Väčšina odborových centrál z nových členských zemí sú členmi Európskej odborovej konfederácie (ETUC) a aj v European Confederation of Independent Trade Unions (ďalej CESI).¹⁸⁶ Obidve konfederácie sú etablovanými aktérmi na európskej úrovni.

Predseda zväzu Európskych obchodných komôr Eurochambers upozorňoval v roku 2004 českých podnikateľov najmä na to, že pre nich bude strategické a potrebné zriadiť si v Bruseli zastúpenie, ktoré bude hájiť ich záujmy, pretože európske organizácie ako Eurochambers môžu iba pomôcť a poradiť, ale úplne zastupovať výhradne národné záujmy a pozície nie je možné.¹⁸⁷ Dva najvplyvnejšie zamestnávateľské zväzy v ČR, Zväz priemyslu a dopravy ČR (ďalej SP ČR) a Konfederácia zamestnávateľských a podnikateľských zväzov, si boli vedomí výhod priameho zastúpenia. Preto s cieľom priamo obhajovať svoje aktivity a české podnikateľské záujmy založili priamo v Bruseli Českú podnikateľskú reprezentáciu (ďalej CEBRE) už v roku 2002. CEBRE ponúka veľké množstvo platených služieb, ako napríklad informačný servis, monitorovanie aktualít a legislatívy, spracovanie analýz, školenia, stáže, poradenstvo pri spracovaní projektov alebo sprostredkovanie kontaktov a stretnutí v rámci lobovania.¹⁸⁸

Napríklad, v jednom z vypracovaných analýz CEBRE z roku 2003 sa špecialisti zaoberajú konkrétnymi príkladmi dopadov práva EU na podnikanie, kde analyzujú európske smernice, podáva informácie o právnych novinkách z oblasti životného prostredia, chemického priemyslu, jednotného trhu EU, podporných fondov EU či ochrane zamestnancov a o vede a výskume.¹⁸⁹ Postupne svoje služby rozširovali, pričom spolupracujú aj s Ministerstvom priemyslu a obchodu ČR.

Čo sa týka mimovládnych organizácií a ich aktivít pred vstupom ČR do EU, môže sa poukázať na aktivity environmentalistov v protitemelínskej kampani. Už od polovice 90. rokov využívalo české environmentálne hnutie príležitosti poskytované inštitúciami iných štátov a na konci 90. rokov uplatňovali „európsku stratégiu“.

---

¹⁸⁶ Mansfeldová 2005: 125

¹⁸⁷ www.euractive.cz, 2004. *České podniky mezi nejlépe připravenými.*

¹⁸⁸ Kunc, Hartoš 2005: 173

¹⁸⁹ Šmejkal, Jakubcová, Nekvasil 2003: 1

K tomuto spôsobu dochádzalo najmä v prípade, keď sú uzavreté domáce kanály presadzovania záujmov.¹⁹⁰ Preto sa tieto české mimovládne organizácie rozhodli presadzovať stratégiu spolupráce s členskými krajinami Únie, keďže národné inštitúcie odmietali spoluprácu.

České enviromentálne hnutie DUHA je aktívnou záujmovou skupinou pôsobiacou v ČR. Zároveň sa stalo členom siete Friends of the Earth Europe (ďalej FoEE), ktorá má stálu koordinačnú a lobistickú kanceláriu v Bruseli. FoEE roku 2003 začalo s projektom *Growing Together*, ktorého cieľom bolo poskytnúť novým prístupujúcim krajinám informácie a know-how, ktoré by im umožnilo posilniť ich organizačné schopnosti a stať sa platnými členmi európskej siete. Nové štáty sa tie mali naučiť navzájom spolupracovať. Zvláštnu pozornosť venovali fundraisingovým stratégiám so zameraním na mobilizáciu prispievateľov. Hnutie DUHA pritom skutočne túto stratégiu využilo, aby zvýšilo podiel individuálnych príspevkov. Aktérom pôsobiacim v organizácii DUHA pritom chýbala jasná štruktúra a obecným cieľom bola profesionalizácia aktivít. V rámci tohto projektu absolvovali intenzívny výcvik od holandských predstaviteľov v oblasti manažmentu a fundraisingu.¹⁹¹ Aj v prípade tejto skupiny teda došlo k príprave svojich aktivít na vstup ČR do EU, pričom využívali spoluprácu s ostatnými členmi FoEE.

Prípravy na vstup ČR do EU prebiehali aj v prípade sociálnych záujmových skupín. Nové formy sociálneho dialógu sa netýkali iba sociálnej oblasti, ale boli späté aj s problémami so začleňovaním do EU. Exekutíva príslušných ministerstiev, ktorá pracovala na zblížovaním európskeho práva potrebovala kontakt so sociálnymi partnermi, najmä ich znalosť reality. Sociálni partneri, zamestnávateľia aj odbory, mali zástupcov v rezortných komisiách, ktoré sa zaoberali implementáciou európskeho práva a noriem.¹⁹² Zástupcovia a úradníci z ministerstiev museli spolupracovať so sociálnymi záujmovými skupinami pri aplikácii európskych smerníc, nariadení a politík EU.

Na počiatku 90. rokov podporovali sektor sociálnych hnutí najmä nadácie z USA a zdroje z jednotlivých západoeurópskych štátov. Na konci 90. rokov, kedy už

---

¹⁹⁰ Císar 2005a: 223

¹⁹¹ Císar 2008: 133-134

¹⁹² Mansfeldová 2005: 111-112

bola ČR na istej ceste do EU, sa títo darcovia začali sťahovať, a tak pre tieto organizácie získali význam najmä fondy EU. Tieto fondy a stratégia ich využívania sa obecné líšili od predošlej nadačnej politiky najmä dôrazom na dlhodobú udržateľnosť nevládných organizácií, ale na druhej strane pokračovala v rozdeľovaní prostriedkov na základe projektov.¹⁹³ Agenda týchto sociálnych hnutí bola udávaná najmä podľa projektov EU.

Sociálne partnerstvo medzi sociálnymi hnutiami a vládou ČR malo byť modelom, ktorého cieľom je riešenie problémov a vyrovnanie záujmov prostredníctvom konsenzu a kompromisu. Inštitucionálny rámec vznikol na začiatku 90. rokov, kedy sa vláda s odbormi rozhodla vytvoriť spolu s vznikajúcimi podnikateľskými a zamestnávateľskými zväzmi rozhodovaciu inštitúciu Radu hospodárskej a sociálnej dohody. Pritom v jej rámci je od roku 2004 vytvorený aj pracovný tím, ktorý má za úlohu starať sa o agendu postavenia ČR v rámci EU.¹⁹⁴ Vláda aj sociálne hnutia si vopred uvedomili dôležitosť a význam európskej roviny, v rámci ktorej tiež mohli presadzovať svoje ciele a z toho dôvodu tiež dospeli k vytvoreniu štruktúry, ktorá mala na starosti európske záležitosti.

Tak isto sa na členstvo v EU pripravovali cez programy posilňovania organizačnej kapacity aj transnacionálne organizácie ako Amnesty International. Česká štruktúra organizácie Amnesty International sa začala integrovať do európskych štruktúr najprv vďaka aktivitám rakúskej sekcie v roku 2000.¹⁹⁵ Podobne na tom boli aj záujmové skupiny hájace práva žien, ktorých aktivity boli financované najmä zvonka. Rozdielom je, že zatiaľ čo na začiatku 90. rokov získavali peniaze najmä na prevádzku, v súčasnosti peniaze ktoré dostávajú od EU sú distribuované na základe projektov.¹⁹⁶ Preto je ich agenda podobne ako je to u sociálnych skupín určovaná najmä podľa projektov EU. V podstate by sa dalo povedať, že mnoho záujmových skupín v ČR sa od obdobia, kedy začalo byť zrejme, že ČR vstúpi do EU, začali zameriavať na spoluprácu najmä s obdobnými záujmovými skupinami pôsobiacimi na európskej úrovni alebo v členských štátoch EU. Taktiež začali využívať peniaze

---

¹⁹³ Císar 2008: 128-129

¹⁹⁴ Mansfeldová 2005: 107- 110

¹⁹⁵ Císar 2008: 139

¹⁹⁶ Císar 2008: 142

z predvstupných projektov pripravených pre kandidátske krajiny. Záujmové skupiny v ČR teda postupne podliehali vplyvu europeizácie už pred vstupom ČR do EU. České záujmové skupiny si však uvedomovali výhody plynúce z ich zapojenia do európskeho rozhodovacieho procesu, a ráтали s výhodami, ktoré by z toho pre nich plynuli.

3.4 Situácia po vstupe ČR do EU

Zamestnávateľské a zamestnanecké organizácie sa zväčša zameriavajú na národnú úroveň, pričom európsku úroveň stále berú ako druhoradú úroveň obhajovania ich záujmov. Taktiež väčšina z nich sa do európskej úrovne politiky zapája iba formou členstva v nadnárodných jednotkách, pretože tieto typy organizácií si vo všeobecnosti nezvolili formu priamej reprezentácie v Bruseli. Jedinou výnimkou je participácia cez CEBRE, v ktorej je ale väčšina organizácií, okrem SP ČR, reprezentovaná druhorado, čo znamená, že sú členmi v jednej z organizácií tvoriacich CEBRE, ale nie priamo.¹⁹⁷ Pre presadzovanie záujmov SP ČR znamená lobovanie na nadnárodnej úrovni značné finančné zaťaženie, čo riešia spoluprácou s ďalšími organizáciami zamestnávateľov a s členskými firmami, ktoré sa majú prostredníctvom sťaží spolupodieľať na práci a financovaní nákladov.¹⁹⁸ Pre záujmové skupiny je finančné zaťaženie plynúce zo založenia kancelárie priamo v Bruseli značné, preto sa snažia spolupodieľať na nákladoch.

Čo sa týka rozvoja expertného zázemia, väčšina z českých záujmových skupín nedisponuje vybavením v podobe analytika, či odborného konzultanta a to ani formou vonkajšej spolupráce.¹⁹⁹ Najaktívnejšie záujmové organizácie v ČR sú zamestnanecké skupiny, potom zamestnávateľské a najmenej aktívne sú sociálno-politické skupiny. Ich pasivita sa dá pozorovať nielen na tom fakte, že nemajú ani informačné kancelárie, čo je ale pochopiteľné z finančných dôvodov, ale nezapájajú sa ani cez iné európske

---

¹⁹⁷ Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 35

¹⁹⁸ Kunc, Hartoš 2005: 179

¹⁹⁹ Pitrová 2007: 157

štruktúry.²⁰⁰ Tieto sociálno-politické skupiny nemajú dostatočné finančné prostriedky na vedenie vlastnej kancelárie, ale často ani nevyvíjajú dostatočnú spoluprácu s obdobnými skupinami na európskej úrovni. Problémom je malá profesionalizácia týchto skupín, ktorú sa snažila znížiť EU pomocou projektov, ako bude opísané d'alšej časti.

Zmenil sa aj spôsob komunikácie, pretože záujmové skupiny viacej komunikujú s európskou úrovňou, zvýšil sa aj dopyt po informáciách z EU. Taktiež sa zvýšila aj úroveň komunikácie medzi českými záujmovými skupinami a ich náprotivnými skupinami v EU, tiež sa zvýšila komunikácia s európskymi inštitúciami. Došlo tiež k zvýšeniu kvality informačnej služby z EU, ktorá je veľmi dostupná a prospešná. Spolupráca s európskymi federáciami je teda videná ako vynikajúca, pričom európske federácie sú nenahraditeľnými partnermi pre české záujmové skupiny.²⁰¹ Ako už bolo spomenuté, spolupráca s európskymi federáciami je pre české záujmové skupiny najčastejšou formou zapájania sa do európskeho priestoru presadzovania záujmov.

Proces vstupu ČR do EU vôbec neovplyvnil právne predpisy zaoberajúce sa združovaním v odboroch a remeselnícko-stavovských organizáciách.²⁰² Z hľadiska veľkosti členskej základne a jej regionálneho usporiadania záujmové skupiny nezaznamenali v období po vstupe do EU žiadnu veľkú zmenu a nepotvrdili svoju expanziu.²⁰³ Najviac boli vstupom ČR do EU ovplyvnené stavovské komory s povinným členstvom, ktorých právna úprava musela v súvislosti so slobodou pohybu osôb v rámci Únie zohľadniť možné členstvo a výkon povolania občanmi iných členských štátov EU. Aj organizácia väčšiny profesných komôr doznala v súvislosti s procesom pristupovania ČR do EU zmeny týkajúce sa ich členstva. Samotný spôsob organizácie, interakcie medzi jednotlivými orgánmi atď. na národnej úrovni ale integračný proces nijak neovplyvnil, pretože zmeny sú čisto funkčného charakteru, mali zaistiť možnosť výkonu činnosti, s ktorým je spojené členstvo v príslušnej

---

²⁰⁰ Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 44

²⁰¹ Fiala, Pitrová, Krpec 2009:82

²⁰² Pitrová, Smekal, Suchý 2007: 386

²⁰³ Pitrová 2007: 156

komore aj občanom iných členských štátov.²⁰⁴ Hlavnou zmenou teda bolo, že možnosť stať sa členom stavovských alebo profesných komôr dostali aj občania iných členských štátov únie.

K nedostatočným inštitucionálnym zmenám došlo v robotníckych zväzoch, pretože ich štruktúry boli vytvorené v 90. rokoch, čo je dlhá doba pred vstupom ČR do EU. Podobné zistenie sa týka aj komôr. Tie tiež menili svoje štruktúry a približovali ich *acquis* najmä pred vstupom do EU. Komory ale po vstupe význačne rozšírili ich okruh aktivít, vrátane partnerstiev s odpovedajúcimi európskymi federáciami.²⁰⁵ České komory teda na rozdiel od robotníckych zväzov začali nadväzovať spoluprácu s ich európskymi partnermi.

Z hľadiska strategických priorít záujmové skupiny nevidia akúkoľvek priamu zmenu v spojitosti s členstvom v EU. Nepopierajú ale, že sa v ich agende objavili nové témy, ako napríklad starostlivosť o životné prostredie či vyrovnanie sa s konkurenciou a možnosťou čerpania unijných prostriedkov zo štrukturálnych fondov.²⁰⁶ České záujmové skupiny teda nezaznamenali zmenu v ich chovaní, ktorá by bola spôsobená premenou v ich pohľade na legitimitu európskeho systému a presvedčenia, že ich zapojenie do európskeho priestoru je správne a vhodné, skôr sa zamerali na čerpanie výhod z ich členstva v EU, v podobe čerpania dotácií a fondov.

Pre záujmové skupiny nových členských zemí strednej a východnej Európy bol v Bruseli pripravený program v rámci ľudsko-právnych aktivít, ktorý ich mal učiť lobovať. V ČR sa ale nikdy nerealizoval a miestna štruktúra Amnesty International zvolila iný model. Išlo najmä o prenášanie národných tém na európsku úroveň, pričom ako príklad môže slúžiť českým parlamentom odkladaná ratifikácia statusu Medzinárodného trestného súdu.²⁰⁷ Preto záujmové skupiny v ľudsko-právnej oblasti nie sú také aktívne v obhajovaní ich záujmov na európskej úrovni. Pritom v ČR je záujmových skupín z ľudsko-právnej oblasti aktívnych niekoľko, napríklad Poradňa pre občianstvo, Občianske a ľudské práva a Liga ľudských práv. Antidiskriminačný charakter týchto organizácií je v súlade s antidiskriminačnou politikou EU a učinilo

---

²⁰⁴ Pitrová, Smekal, Suchý 2007: 386

²⁰⁵ Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 83-84

²⁰⁶ Pitrová 2007: 157

²⁰⁷ Císař 2008: 139-140

z nich vhodný objekt financovania zo strany EU. Okrem toho EU podporovala najmä Poradňu so zámerom zaistiť lepšiu implementáciu smernice EU 2000/43/ES o ochrane pred rasovou diskrimináciou. Zdroje z EU sú v súčasnosti najväčšími príspevkami pre tieto organizácie, ale opäť platí, že vplyv EU nie je možné obmedzovať iba na priame dopady jej financovania pre záujmové skupiny.²⁰⁸ Okrem finančnej podpory od EU sa tiež snažili pripravovať tieto skupiny na ich pôsobenie na európskej úrovni.

Čo sa týka záujmových skupín presadzujúcich práva žien, aby si zaistili svoju existenciu, museli sa prispôbiť reformnej agende EU. Tie organizácie, ktoré neboli schopné sa prispôbiť a preformulovať svoj program mali problémy so svojou existenciou alebo úplne zanikli. Príkladom môže byť pražská organizácia, ktorá kvôli zmenenému vzorcu financovania musela pretvoriť svoju agendu, aby vyhovovala programom EU, riaditeľkou a stala fundraiserka, zamestnala viac ľudí a zamerala sa na žiadosti o granty a networking.²⁰⁹ V tomto prípade je vidieť vplyv europeizácie na celkovú štruktúru, fungovanie a vedenie záujmovej skupiny.

3.5 Vznik nových štruktúr vo fungovaní záujmových skupín po vstupe ČR do EU

Smernice ES a Európska sociálna charta Rady Európy zaväzujú členské štáty zaistiť v národnej legislatíve komunikáciu zamestnávateľa so zamestnancami alebo ich zástupcami bez rozdielu ich organizovanosti. Novelou zákonníku práce bola zaistená komunikácia medzi zamestnávateľmi a zamestnancami prostredníctvom Rady zamestnancov a zástupcov pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Rada zamestnancov ale nemôže kolektívne vyjednávať a uzatvárať pracovné zmluvy, nemá právnu subjektivitu a zaniká so vznikom odborovej organizácie. Podmienkou pre zriadenie rady zamestnancov je minimálne 15 zamestnancov v pracovnom pomere. V ČR sú ale zamestnanecké rady podľa doterajších zistení ojedinelé a informovanosť

---

²⁰⁸ Císar 2008: 138

²⁰⁹ Císar 2008: 143

je o nich minimálna.²¹⁰ Vplyv europeizácie v prípade členských štátov môže pôsobiť aj na vytváranie nových štruktúr. Nie vo všetkých členských štátoch však dôjde k vytvoreniu týchto štruktúr.

K previazaniu vzťahov vnútroštátnych českých odborových zväzov s európskymi došlo pomerne rýchlo. Najčastejšou formou týchto vzťahov je členstvo českých odborových organizácií v jednotlivých európskych odborových federáciách a paralelná komunikácia ČMKOS s Európskou odborovou konfederáciou ETUC.²¹¹ Čo sa týka sociálno-politických skupín, majú najslabšiu reprezentáciu na európskej úrovni. Iba tri skupiny majú priame členstvo v európskej organizácii. Jedná sa o Zelený kruh, Hnutie DUHA a Transparency International ČR. Ostatné jednotky pracujú na základe sekundárneho zastúpenia, alebo medzinárodnej spolupráce.²¹² Ako už bolo spomenuté vyššie, české sociálno-politické záujmové skupiny nie sú až také aktívne v európskom priestore, pričom najaktívnejšie sú tieto tri, ktoré sú aj súčasťou európskych federácií a štruktúr. Rozšírenie EU pre nich prinieslo nové zdroje, expertízu, know-how, peniaze a nové príležitosti zapojiť sa do európskeho politického procesu. Aj v enviromentálnom sektore sa dopad rozšírenia neobmedzoval iba na priamy vplyv finančných prostriedkov z EU.²¹³ Okrem finančnej podpory došlo aj iným formám spolupráce s rovinou EU, v rámci tréningov, školení a pod.

Po vstupe do Únie nemali predstavitelia odborových zväzov pocit, že zapojenie je nie dostatočné a že by mali nejako reagovať na vstup. Samotný vstup tak pre české odborové zväzy znamenal napríklad zvýšenie príspevkov európskym federáciám alebo zisk hlasovacieho práva. Čo sa týka obsadzovania funkcií v európskych federáciách, dochádzalo k nemu postupne, pričom už krátko po pristúpení bola roľa a význam českých odborových organizácií v Únii adekvátna.²¹⁴ Pri bližšom pohľade na charakter a intenzitu činnosti českých odborových zväzov v rámci týchto štruktúr je možné konštatovať, že sa najneskôr od okamžiku pristúpenia do Únie nejedná iba o pasívne prijímanie informácií a noriem, ale aj o snahu

---

²¹⁰ Mansfeldová 2005: 113-114

²¹¹ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 99

²¹² Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 42

²¹³ Císař 2008: 136

²¹⁴ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 100

o primeraný podiel na tvorbe spoločných postojov.²¹⁵ Nové možnosti, podoby a úroveň reprezentácie spojené so vstupom do EU priniesli potrebu nových koordinovaných prístupov a aktivít aj na národnej úrovni. Výsledkom toho bol vznik Podnikateľskej a zamestnávateľskej rady ČR, ktorá integrovala zástupcov SP ČR, Hospodárskej komory ČR a Poľnohospodárskeho zväzu ČR do dobrovoľného zoskupenia.²¹⁶ Mal to byť koordinačný orgán, ktorý mal napomáhať pri hľadaní spoločných stanovísk.

Vďaka svojej aktívnej roli v európskych odborových federáciách, české odbory postupne naviazali kontakty s európskymi inštitúciami, napr. s Komisiou, jednotlivými generálnymi riaditeľstvami, s EHSV, Výborom pre sociálny dialóg, so združením zamestnávateľov, výbormi štrukturálnych fondov.²¹⁷ Čo sa týka zamestnávateľských zväzov, tie majú menej priestoru v rámci národného dialógu, v rámci organizačnej štruktúry sú menej rozvinuté a preto sú podporované európskymi sieťami v rámci ich dialógu s vládou a politickou reprezentáciou. V tomto ohľade sú vzťahy v ČR medzi zamestnávateľskými zväzmi a zástupcami v parlamente málo rozvinuté.²¹⁸ Preto sa tiež orientujú na európsku úroveň, keďže na národnej nie je spolupráca dostatočná.

Čo sa týkalo priameho budovania vlastnej reprezentačnej štruktúry v podobe divízie či kancelárie priamo v sídlach Únie, väčšina českých odborových zväzov s takouto štruktúrou nepočítala, a to vzhľadom k relatívne malým personálnym a materiálnym možnostiam. Okrem toho, vzhľadom k fungujúcej spolupráci s európskymi federáciami, nie je priama reprezentácia v Bruseli potrebná.²¹⁹ Odborové zväzy boli spokojné s podobou spolupráce a nemali potrebu budovať vlastné štruktúry na presadzovanie ich záujmov na európskej úrovni.

Jednou zo štruktúr, ktoré boli vytvorené pred vstupom ČR do EU je regionálne zastúpenie Prahy. Zastúpenie Prahy pri EU zahájilo svoju činnosť v júni roku 2002. Pritom mestské domy a regionálne zastúpenia v Bruseli sú dôležitými nástrojmi pri získavaní finančných prostriedkov z rozpočtu EU a tiež pri lobovaní. Pražský dom

---

²¹⁵ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 100-101

²¹⁶ Mansfeldová 2008: 8

²¹⁷ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 100

²¹⁸ Mansfeldová 2008: 17-18

²¹⁹ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 100

v Bruseli je financovaný hlavným mestom Prahou. Medzi jeho priority patrí sledovanie diania v európskych inštitúciách, a to najmä v Komisii, Parlamente a v poradnom orgáne Komisie, Výbore regiónov. Ďalej hľadajú možnosti, ako by Praha mohla získať nejaké finančné prostriedky na spolufinancovanie projektov, lobovanie a získavanie informácií o tom, aké existujú možnosti účasti Prahy na dvojstranných alebo viacstranných európskych projektoch. Snažia sa tiež o získavanie potrebných kontaktov, najmä vedúcich iných zastúpení, alebo radový pracovníci rôznych generálnych riaditeľstiev, a to najmä generálneho riaditeľstva Regio a Reasearch.²²⁰ Jedná sa o trvalé budovanie kontaktov, tzv. networking, ktorý je prirodzenou súčasťou väčšiny aktivít Zastúpenia. Do hlavných oblastí aktivít sa radí monitoring diania v EU a reporting, hájenie a prezentácia záujmov hlavného mesta Prahy, a to najmä vo Výbore regiónov atď.²²¹ Aj vytvorením tohto zastúpenia je možné vidieť sledovať vplyv europeizácie, na tom že aj mestá a regióny mali potrebu vytvoriť svoje priame zastúpenie na obhajovanie svojich záujmov, aby neostali mimo európskeho diania.

3.6 Zapájanie českých záujmových skupín do európskeho priestoru

Veľký význam prikladajú český predstavitelia odborov spolupráci so susednými krajinami, a to najmä s Rakúskom a Nemeckom, pričom došlo aj k určitej inštitucionalizácii týchto vzťahov. Zástupcovia českých odborových zväzov oceňujú najmä pomoc a spoluprácu pri uvedení do mechanizmov tvorby postojov, konzultácií a vydávania stanovísk, zapojenie do činnosti odborných a konzultačných orgánov. České odbory sa pritom cítia povinné pomáhať novým členským štátom a kandidujúcim zemiam.²²² Preto spolupracovali s novými členskými aj kandidátskymi krajinami EU.

---

²²⁰ Slíva, Jan 2004

²²¹ Prague house 2012

²²² Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 101

SP ČR, sa ako najvplyvnejší zo združení zamestnávateľov musí po vstupe ČR do EU zamerať aj na ovplyvňovanie rozhodovateľov na európskej úrovni, aby sa nestávalo, že rozhodnutia v jeho prospech, uzatvorené na národnej úrovni, budú problémové na európskej úrovni. Preto sa zväz rozhodol rozvíjať vzťahy aj s európskej úrovni, a to najmä s českým eurokomisárom, europoslancami a príslušnými orgánmi EU, najmä prostredníctvom CEBRE a nadnárodných zamestnávateľských asociácií.²²³ Pritom SP ČR využíva najmä CEBRE, ako priame zastúpenie v Bruseli. Ďalej spolupráca so zahraničnými zväzmi a reprezentácia českého priemyslu na medzinárodnej úrovni prebieha aj prostredníctvom Zväzu európskych priemyslových a zamestnávateľských konfederácií UNICE, kde má SP ČR svojho delegáta.²²⁴ SP ČR teda na európskej úrovni efektívne využíva všetky možné kanály na presadzovanie svojich záujmov.

Konstruktívny a kooperatívny charakter vzťahov medzi českými odbormi a odbormi ostatných členských zemí nie je významne narušený ani kontroverznými témami ako sú napr. prechodné obdobia obmedzujúce voľný pohyb osôb.²²⁵ Pritom spoločný postup v konkrétnych veciach vo vzťahu k európskym inštitúciám, asociáciám zamestnávateľov na európskej úrovni, či iniciatívam alebo praxi konkrétnych členských štátov je pre české odbory dôležitejší, než tvrdý postup v konkrétnych kontroverzných témach, na ktoré sa názory odborov z jednotlivých členských krajín nutne líšia.²²⁶ Preto často ustupujú zo svojich požiadaviek, aby sa dokázal vytvoriť spoločný postoj, namiesto tvrdého hájenia svojich stanovísk.

Okrem spolupráce, je možným spôsobom vzájomnej pomoci záujmových skupín aj požičiavanie zdrojov. V prípade ČR by sa jednalo napríklad o kampaň proti jadrovej elektrárni v Temelíně, kedy niektoré české enviromentálne hnutia získavali financie a inú podporu od organizácií v Rakúsku a aj od iných inštitúcií EU.²²⁷ Rozšírenie EU prehĺbilo spoluprácu medzi členskými skupinami FoEE. V skutočnosti ale nešlo iba o jednosmerný prevod modelov. Rastúca organizačná schopnosť východoeurópskych skupín sa premietla aj do lepšej pripravenosti a aktívnej

---

²²³ Kunc, Hartoš 2005: 179

²²⁴ Kunc, Hartoš 2005: 173

²²⁵ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 101

²²⁶ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 103

²²⁷ Císař 2005a: 222

angažovanosti na európskej úrovni. Napríklad Hnutie DUHA využilo svoje bruselské kontakty a podarilo sa mu dostať lokálny spor o rekonštrukciu brnenského nádražia až na pôdu Európskej Komisie. Neskôr začalo Hnutie DUHA s úlohou školiteľa, kedy sa snažili pripravovať ostatných členov a ukázať im najlepšie praktiky manažmentu.²²⁸ Aj v tomto prípade dochádza ku spolupráci a pomoci českých záujmových kandidátskym krajinám, podobne ako v prípade odborových zväzov.

Robotnícke zväzy označili komunikáciu s partnermi na európskej úrovni ako veľmi intenzívnu, zväzy ju začali ešte pred vstupom ČR do EU. V rámci komôr nebola komunikácia až taká intenzívna, najviac pritom prebiehala v advokátskej komore. Komory si pritom najviac cenili spoluprácu s regiónom strednej Európy a Nemeckom.²²⁹ Záujmové skupiny strednej Európy sa snažia efektívne spolupracovať.

Európska úroveň rozhodovacieho procesu je vnímaná ako možnosť, vytvárajúca nové inštrumenty na dosiahnutie cieľov. V kontexte vstupu ČR do EU tiež vzniklo niekoľko nových záujmových skupín, zameriavajúcich sa na sledovanie, monitorovanie a ovplyvňovanie európskej legislatívy a politických procesov.²³⁰ Vplyvom europeizácie teda vznikli aj nové organizácie, nové typy záujmových skupín.

3.7 Pozitíva vstupu ČR do EU pre záujmové skupiny

Pre záujmové skupiny z nových členských štátov bolo členstvo v euroasociáciách alebo eurofederáciách lákavé kvôli ich reputácii v lobingu, možnosti získať informácie a analýzy alebo využitie ich už zabehnutej kvalitnej siete vzťahov, poprípade možnosť kontroly a ovplyvnenia práce danej asociácie a jej členov.²³¹ Jednoznačne je možné potvrdiť zapojenie záujmových skupín do odpovedajúcich nadnárodných štruktúr v podobe eurofederácií, či euroasociácií. Vo väčšine prípadov si aktéri členstvo cenia,

---

²²⁸ Císař 2008: 134-135

²²⁹ Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 84

²³⁰ Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 82-82

²³¹ www.euractive.sk, *Lobing v EU. Euroasociácie a federácie*, 5.3.2012

a to najmä z dôvodu získavania informácií a pre možnosť porovnávania rôznych parametrov naprieč Úniou.²³² Kvôli výhodám z členstva sa záujmové skupiny z nových členských krajín stávali členmi v týchto euroasociáciách a eurofederáciách.

Veľmi pozitívne predstavitelia českých odborových zväzov hodnotia informačný servis, ktorý od svojich európskych odborových federácií dostávajú. Miera a kvalita informácií, ktoré sú komplexné a cielené, umožňujú následne informovať jednotlivé členské organizácie a členov, ktoré sa dovtedy s takýmito informáciami nestretávali. S tým úzko súvisí revolúcia na poli informačných technológií a nové štandardy v miere a kvalite ich využitia.²³³ Nové technologické vymoženosti taktiež dopomohli k spolupráci a lepšej komunikácii českých záujmových skupín s európskym priestorom presadzovania záujmov.

Pre záujmové skupiny je členstvo v nich výhodné taktiež z ďalšieho dôvodu, pretože mnohé euroasociácie majú vybudovanú vplyvnú pozíciu na európskej úrovni, ktorú môžu využívať aj tieto skupiny, pričom vzhľadom na ich členstvo majú voľný prístup do väčšiny európskych inštitúcií.²³⁴ Vďaka ich štruktúram si teda české záujmové skupiny nemusia budovať svoju pozíciu od začiatku, ale kvôli členstvu v týchto štruktúrach už majú získané určité postavenie.

Spoločné postoje odborárov vyjednané v rámci priestoru Únie sú českými odbormi využívané pre tlak na českú vládu na domácej scéne. Zaujímavé je, že o postoj českej vlády či prax bežnú v ČR sa české odbory v rámci jednaní v Únii neopierajú.²³⁵ V ČR napríklad došlo ku kladeniu politických požiadaviek v domácej politickej aréne voči zahraničnému cieľu. Zo strany aktérov nevyžadovalo prekročenie domácich hraníc jednaní, a preto ide o častý spôsob vyjednávania a nátlaku. Príkladom môžu byť domáce protesty poľnohospodárov za rovnaké podmienky v poľnohospodárskom odvetví po vstupe krajiny do EU.²³⁶ České záujmové skupiny si taktiež v rámci komunikácie s domácimi aktérmi berú ako model záujmové skupiny

---

²³² Pitrová 2007: 156

²³³ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 101

²³⁴ www.euractive.sk, *Lobing v EU. Euroasociácie a federácie*, 5.3.2012

²³⁵ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 103

²³⁶ Císař 2005a: 222

z iných krajín, a argumentujú ním na domácej pôde.²³⁷ Došlo teda k nátlaku na domácich aktérov využitím vonkajších podmienok.

Odbory sa po vstupe ČR do EU stali členmi v Európskych podnikových radách, pokiaľ fungujú v materských firmách. Vďaka ich členstvu môžu odborový funkcionári v domácich dcériných spoločnostiach získať informácie o zámeroch a plánoch celej spoločnosti a byť tak lepšie pripravený na jednanie s manažmentom.²³⁸ Vďaka ich členstvu sú tak lepšie informovaný a majú lepšie vyjednávacie pozície.

Aby získali podporu od EU, organizácie musia splniť mnoho formálnych kritérií, čo ich núti profesionalizovať a „projektifikovať“ svoje aktivity. Kvalifikovať sa ako príjemcovia podpory z fondov EU môže iba formálne registrovaná organizácia s kanceláriou a zamestnancami. Zároveň im relatívne dobre rozvinutá organizačná schopnosť pomáha prispôbovať sa špecifickým podmienkam európskeho financovania a dostať rozdeľované granty.²³⁹ Preto z dôvodu snáh o získanie grantov, fondov a dotácií, sú české záujmové skupiny nútené profesionalizovať svoje aktivity, činnosť a štruktúry, čo vedie k efektívnejšej práci.

Výhodou je tiež, že väčšina z týchto euroasociácií sú vysoko špecializované, napríklad asociácie výrobcov žuvačiek, karamelových výrobkov atď. Na druhej strane ale existujú také, ktoré tvoria spojivo medzi širokým spektrom podnikateľských aktivít.²⁴⁰ Preto sa záujmové skupiny môžu rozdeliť do týchto špecializovaných skupín, a lepšie tak obhajovať svoje záujmy.

Vplyv europeizácie sa odrazil aj inak. Okrem už existujúcich záujmových skupín vznikli nové, ktorých úlohou bolo presadzovať myšlienku európskeho federalizmu. V Česku vznikli napr. Európske hnutie a Únia európskych federalistov. Organizáciám sa ale nepodarilo získať si dostatočné zázemie a tak mnoho ľudí o ich aktivitách veľa nevie. Zameriavajú sa pritom najmä na informačné prednášky.²⁴¹ Tieto záujmové skupiny ale zatiaľ nie sú veľmi etablované v českom prostredí, čo sa ale snažia zmeniť.

---

²³⁷ Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 87

²³⁸ Mansfeldová 2005: 123

²³⁹ Císař 2008: 142

²⁴⁰ www.euractive.sk, *Lobing v EU. Euroasociácie a federácie*, 5.3.2012

²⁴¹ Vykoupilová 2004

Pre české zájmové skupiny je ľahšie odletieť do Bruselu na koordinačnú schôdzku, na ktorej sa dohoduje spoločný postup, než koordinácia protestnej akcie v ČR. Aktivity českých zájmových skupín v zahraničí sú z hľadiska mobilizácie najmenej náročné aktivity, ktoré nevyžadujú kolektívnu koordináciu a nie sú zaťažené vysokými transakčnými nákladmi.²⁴² Celkovo im vstup ČR do EU priniesol mnoho výhod, či už organizačných, funkčných, informačných, finančných, či možnosti zisku lepších vyjednávacích pozícií.

3.8 Nedostatky zájmových skupín po vstupe ČR do EU

Ako bolo naznačené v predchádzajúcej kapitole, pre zájmové skupiny sú dôležitým kanálom pre presadzovanie zájmov národný úradníci a zástupcovia pôsobiaci v európskych orgánoch. Český „eurokrati“ sú zastúpený v odlišných inštitúciách, pôsobia na rôznych pozíciách a väčšinou sú hodnotený kladne. Len malý počet Čechov však zastáva vedúce pozície, čo znižuje kapacitu presadzovať české záujmy v rámci Únie.²⁴³ Čo sa týka spoločných postupov českej politickej reprezentácie a odborov v Únii, zástupcovia českých odborov väčšinou uvádzajú, že ich komunikácia s predstaviteľmi ČR v Únii je pomerne obmedzená. Komunikácia s českými zástupcami je náhodná a obvykle ad hoc, pričom k výraznejšej inštitucionálizácii vzťahov zatiaľ nedošlo a väčšina odborárov sa o ňu ani zvlášť neusiluje.²⁴⁴ Okrem toho, opakovaným problémom u väčšiny českých zájmových skupín je slabá odbornosť ich partnerov v rovine parlamentnej reprezentácie a taktiež ministerstiev ČR. To má za následok za následok dojem nezmyselnosti vzájomnej spolupráce a to aj napriek faktu, že subjekty sú si vedomé zmysluplnosti otvorenia možnosti ovplyvniť cez štruktúry Únie predstaviteľov v ČR. Trendom je preto posilnenie osobných neformálnych väzieb, namiesto formalizácie postupov vo

---

²⁴² Císař 2009: 7

²⁴³ Marek, Baun 2011: 131-132

²⁴⁴ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 102

vytváraní sietí.²⁴⁵ Problémom je ale, že väčšina českých záujmových skupín hodnotí spoluprácu s českými zástupcami v EU ako nesystematickú.²⁴⁶ Český zástupcovia v EU sa nenaučili spolupracovať s národnými záujmovými skupinami.

České odborové združenia nečerpajú výraznejší objem finančných prostriedkov z európskych fondov. Jedinou oblasťou, v ktorej odbory významnejšie využili tieto prostriedky, je školenie pracovníkov.²⁴⁷ Čo sa týka záujmových neziskových organizácií, očakávalo sa, že v regiónoch budú čerpať prostriedky prevažne z európskych zdrojov. Z rozhovorov s predstaviteľmi neziskových organizácií však jasne vyplýva, že zatiaľ nie sú administratívne schopný obstať v technicky, časovo i finančne náročnej príprave európskych projektov.²⁴⁸ V mnohých prípadoch organizácie nie sú schopné správne vyúčtovať ani súčasné granty. Ide najmä o organizácie klientskeho typu, v ktorých dochádza ku koncentrácii riadiacich aj rozhodovacích funkcií do jednej osoby.²⁴⁹ Okrem týchto organizácií ale fungujú aj také, ktoré sú si vedomé finančných výhod plynúcich z členstva v EU, ktoré navyše dokážu čerpať dostupné fondy, granty a dotácie.

Problémom je tiež celkový postoj českej verejnosti voči EU. Napríklad, argumentácia „európskej roviny problému“ nie je v ČR príliš úspešná, ale je skôr vnímaná negatívne.²⁵⁰ Jedným z nedostatkov je tiež fakt, že Česko má k EU väčšinou veľmi negatívne postoje a tvrdo presadzované postoje môžu krajinu nakoniec dostať do izolácie a spôsobiť tak problémy pri presadzovaní českých záujmov.²⁵¹ Preto by české záujmové skupiny mali začať brať európsku rovinu presadzovania záujmov inak.

Na jednej strane je pre záujmové skupiny veľmi výhodné ich členstvo v európskych federáciách a asociáciách. Ale na druhej strane to, že české záujmové skupiny využívajú prostredníkov v podobe nadnárodných reprezentácií im nedovoľuje plne využiť možnosti tzv. metahry troch P, pretože prístup k osobám, pozíciám

---

²⁴⁵ Pitrová 2007: 157

²⁴⁶ Fiala, Pitrová, Krpec 2009: 85

²⁴⁷ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 102

²⁴⁸ Rakušanová 2005: 94

²⁴⁹ Rakušanová 2005: 94

²⁵⁰ Pitrová 2007: 157

²⁵¹ Čermoch 2007

a procedúram zostáva v rukách európskych asociácií.²⁵² Aby mohli využiť tzv. metahru troch P, museli by si české záujmové skupiny zakladať vlastné kancelárie v Bruseli alebo v iných mestách, kde sídlia európske inštitúcie, čo je ale finančne veľmi náročné.

Vstup ČR do EU predstavuje pre tretí sektor veľkú zmenu, ale okrem výhod so sebou prináša aj negatívne dopady na neziskovú sféru. So vstupom do EU skončila väčšina predvstupných programov, najmä Phare, z ktorých mohli neziskové organizácie čerpať prostriedky. Teraz sa môžu uchádzať o finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov a Trustu pre občiansku spoločnosť v strednej a východnej Európe, ale získavanie týchto peňazí je ťažšie a zložitejšie, a to najmä kvôli tomu, že projekty, s ktorými štrukturálne fondy počítajú, sú mnohomiliónové, a to by si nemohli neziskové organizácie dovoliť spolufinancovať.²⁵³ Vstupom ČR do EU teda záujmové skupiny z tretieho sektoru prišli o mnohé výhodné prostriedky financovania.

Ondřej Hradil, zástupca Hospodárskej komory v CEBRE, v jednom z rozhovorov povedal, že je veľkou chybou, že česká podnikateľská verejnosť podceňuje fakt, že 80% právnych predpisov ide z Bruselu, a kto lobuje za legislatívu až v Česku, tak robí chybu. České firmy sa sústredili a pripravili najmä na vstup do EU, čo im prinesie a ako ich ovplyvní. Naopak, opomínajú súčasné unijné dianie.²⁵⁴ Hoci sa české záujmové skupiny začali orientovať na európsku úroveň, stále mnoho z nich uprednostňuje národnú rovinu presadzovania záujmov, čo je ale chybou, pretože väčšina predpisov pochádza z európskeho legislatívneho procesu.

---

²⁵² Pitrová 2007: 158

²⁵³ Rakušanová 2005: 97

²⁵⁴ Čermoch 2007

ZÁVER

Táto diplomová práca sa zaoberala europeizáciou českých záujmových skupín. Jej cieľom bolo sledovať, či došlo k europeizácii českých záujmových skupín. V jej rámci bola v prvej kapitole skúmaná teória europeizácie, druhá kapitola sa zaoberala povahou európskych záujmových skupín a presadzovaním záujmov na európskej úrovni a tretia kapitola sa zaoberala rôznymi aspektmi europeizácie českých záujmových skupín. Výskum sa pritom zamerail aj na europeizáciu záujmových skupín krajín SVE, ďalej na europeizáciu českých záujmových skupín pred vstupom ČR do EU, ich postupnú transformáciu a zmenu vo vzťahoch a stratégiách, spôsobenými vstupom ČR do EU. Ďalej sa práca zameraila na vytváranie nových štruktúr a postupné prenášanie pôsobenia českých záujmových skupín na európsku rovinu rozhodovacieho procesu a tiež výhody plynúce z tohto vstupu. V poslednej časti tejto kapitoly sa práca zameraila na nedostatky českých záujmových skupín a negatívne vplyvy vstupu ČR do EU pre české záujmové skupiny.

V práci bol použitý mechanizmus europeizácie strednej a juhovýchodnej Európy podľa Schimmelfenniga a Sedelmeiera, pričom hypotéza práce skúmala, či sa české záujmové skupiny chovali na základe *logiky následkov*, čím u nich došlo k presadeniu „modelu externých podnetov“, a nie v rámci *logiky vhodnosti* a „modelu sociálneho učenia“. Použité boli aj jednotlivé výskumné otázky, na základe ktorých došlo k overeniu pravdivosti hypotézy.

Pri vypracovaní tejto práce autorka došla k záveru, že české záujmové skupiny sa chovali podľa *logiky následkov* a tým došlo k presadeniu „modelu externých podnetov“. České záujmové skupiny sa počas europeizácie chovali na základe racionálnych podnetov, pretože nasledovali svoje záujmy, a pri svojej transformácii počítali z výhodami plynúcimi z ich postupnej adaptácie na európsku úroveň presadzovania záujmov. Kalkulovali s výnosmi, ktoré im prinesie ich členstvo v rôznych európskych federáciách a asociáciách. Nechceli byť vynechaný z európskej úrovne presadzovania záujmov a tým prísť o výhody plynúce zo zapojenia sa do tejto roviny. Taktiež si boli vedomé výhod plynúcich z využívania finančných prostriedkov Únie, ako čerpanie rôznych grantov, fondov a dotácií. Jednoznačne je teda možné

potvrdiť snahu českých záujmových skupín o zapájanie do európskeho priestoru, a to kvôli očakávaným výhodám, ako zisku informácií, podielu na spolurozhodovaní, zisku určitého postavenia a prístupu do európskych inštitúcií, ale taktiež kvôli zastupovaniu ich záujmov, pričom tieto české záujmové skupiny nemuseli vynaložiť finančné prostriedky na vedenie vlastnej kancelárie v miestach so sídlami európskych inštitúcií. Jediná organizácia, ktorá si založila kanceláriu so sídlom v Bruseli, CEBRE, tiež očakávala zisk z tohto rozhodnutia.

Práca taktiež prišla so záverom, že české záujmové skupiny sa teda nechovali na základe *logiky vhodnosti*. Nedošlo teda k presadeniu „modelu sociálneho učenia“. Práca došla záveru, že u českých záujmových skupín na základe pozorovania nedošlo k zmene uvažovania a prehodnotenia legitímnosti, ani k stotožneniu českých záujmových skupín s európskou rovinou presadzovania záujmov, pretože české záujmové skupiny ešte stále využívajú aj národné kanály pre presadzovanie ich záujmov. Nedošlo k zmene presvedčenia o pravidlách a podmienkach európskeho presadzovania záujmov, ale došlo k transformácii najmä kvôli očakávaniu materiálnych výhod. U českých záujmových skupín nedošlo ani k zmene priorít, okrem toho že sa v ich agende vyskytlo pár nových tém ako enviromentalizmus či čerpanie európskych zdrojov.

Prvá výskumná otázka znela:

- *Prebiehala určitá forma europeizácie českých záujmových skupín už pred vstupom ČR do EU?*

České záujmové skupiny prešli značnou organizačnou a regionálnou reštrukturalizáciou na základe dlhodobej prípravy. Kompatibilita českých záujmových skupín s európskymi je teda výsledkom adaptácie modelu EU od druhej polovice 90. rokov.²⁵⁵ České záujmové skupiny začali s adaptáciou na európske prostredie v dostatočnom predstihu. České záujmové skupiny začali s monitorovaním aktivít na európskej úrovni, začali vydávať rôzne správy a prípravné dokumenty, ktoré mali začať s efektívnou prípravou na vstup ČR do EU. Vytvorené tiež boli nové štruktúry,

---

²⁵⁵ Fiala, Pitrová, Krpec 2009:82

ako napríklad Európsky integračný tím zložený zo zástupcov ČMKOS, pričom jeho úlohou bolo podávať relevantné informácie o európskej integrácii. Vzniklo tiež priame zastúpenie v Bruseli CEBRE, ktoré malo mnoho úloh ako monitorovanie, spracovanie analýz či nadväzovanie kontaktov. Aj sociálne hnutia v spolupráci s vládou ČR si vytvorili pracovný tím, ktorý mal za úlohu starať sa o agendu ČR v rámci EU. Taktiež začalo postupné začleňovanie českých odborových zväzov do európskych federácií a asociácií, pričom na začiatku mali iba pridružené členstvo, hoci už mali hlasovacie právo a postupne získali všetky výhody plynúce z členstva. Taktiež začali spoluprácu so záujmovými skupinami z členských krajín Únie, pričom sa zapojili do rôznych programov, týkajúcich sa prípravy na vstup a učiacich ako efektívne využívať európske kanály, posilniť organizačné schopnosti či správne využitie financovania EU.

Ďalšia výskumná otázka znela:

- *Aké sú vzájomné vzťahy českých záujmových skupín s európskymi federáciami a euroasociáciami záujmových skupín?*

Väčšina českých záujmových skupín a organizácií sa do európskej roviny zapája formou členstva v nadnárodných jednotkách ako eurofederáciách, euroasociáciách či konfederáciách. Zastúpenie na európskej úrovni je pre záujmové skupiny dôležité, ale vytvorenie vlastných štruktúr v Bruseli väčšinou nie je možné kvôli finančným nákladom, preto dominuje zastúpenie v európskych federáciách.²⁵⁶ Jedinou výnimkou je založenie CEBRE, v ktorej je väčšina organizácií okrem SP ČR zastupovaná druhorodo, čo znamená že sú členmi v jednej z organizácií tvoriacich CEBRE, ale nie priamo. České záujmové skupiny sa však aktívne zapájajú do diania v týchto eurofederáciách a euroasociáciách. Pre záujmové skupiny z krajín SVE bolo veľkou výhodou, že tieto eurofederácie a euroasociácie vítali ich vstup. České odborové zväzy sú pritom členmi najmä v ETUC, alebo v CESI, potravinárske

---

²⁵⁶ Fiala, Pitrová, Krpec 2009:82

firmy v CIAA, farmaceutické firmy v EFPIA, enviromentálne hnutie DUHA v FoEE atď.

Ďalšia výskumná otázka znela:

- *Aké výhody plynú českým záujmovým skupinám zo vstupu do európskych federácií a asociácií záujmových skupín?*

Vzhľadom na to, že české záujmové skupiny nemajú dostatočné množstvo finančných a ľudských prostriedkov, využívajú možnosť delegovaného zastupovania. V tom prípade sú ich záujmy obhajované a zastupované na európskej úrovni aj bez toho, aby museli zástupcovia záujmových skupín byť prítomný v európskom rozhodovacom procese. Efektívne taktiež využívajú informačný servis, monitorovací servis, poradenské služby, ale taktiež čerpajú výhody z postavenia týchto skupín na európskej pôde. Taktiež majú možnosť spolurozhodovať, pretože majú hlasovacie právo, čo znamená že aj české záujmové skupiny rozhodujú o vytváraní spoločných postojov, stratégií a postupov. Navyše, vzhľadom na to, že české záujmové skupiny sa často sťažujú na nedostatok komunikácie s českými zástupcami pôsobiacimi na európskej ale aj na národnej úrovni, je pre nich tento komunikačný kanál dôležitým spojivom s európskym dianím. Vďaka ich členstvu v týchto federáciách a asociáciách sa tiež zlepšila komunikácia s európskymi inštitúciami.

Poslednou výskumnou otázkou bolo:

- *Ako sa české záujmové skupiny prispôbili vstupu ČR do EU? Dochádza k dostatočnému využitiu novej arény pre presadzovanie ich záujmov?*

České záujmové skupiny sa začali adaptovať na európsku rovinu presadzovania záujmov už pred vstupom ČR do EU. Začali spolupracovať s záujmovými skupinami z iných členských krajín EU, a stali sa členmi etablovaných európskych federácií a asociácií. Pritom najviac si cenia spolupráci so záujmovými

skupinami zo strednej Európy, či z Nemecka a Rakúska. Napríklad, čo sa týka prípadu českých odborových zväzov je možné vypozerovať europeizáciu v niekoľkých rovinách: (1) dochádza k adaptácii na európsku úroveň a k internalizácii modelov chovania (2) došlo k preneseniu týchto modelov na národnú úroveň a ich konfrontácii s tými, ktoré sú platné vo vnútri štátu, (3) je vyvíjaný tlak na vnútroštátne prostredie, aby prevzalo európske modely, pokiaľ sú považované za lepšie vyhovujúce záujmom skupiny, (4) taktiež dochádza k partnerstvu so svojimi európskymi spojencami.²⁵⁷ Môže sa jednoznačne potvrdiť že v ich prípade došlo k europeizácii a snahe presadiť sa aj v európskom priestore. Čo sa týka ostatných záujmových skupín, taktiež dochádza k ich adaptácii na európsku úroveň, či už ich členstvom v európskych federáciách, alebo spoluprácou so obdobnými záujmovými skupinami pri presadzovaní ich záujmov. Taktiež došlo k využívaniu tlaku českými záujmovými skupinami voči národnej vláde v rámci využívania argumentácie modelmi iných štátov alebo dojednaniami z európskej roviny rozhodovacieho procesu. V rámci jednaní s ostatnými záujmovými skupinami tiež české záujmové skupiny nenarušovali jednania radikálnymi požiadavkami, skôr presadzovali umiernené požiadavky, ktoré viedli k ľahšiemu vyjednaniu konsenzu. České záujmové skupiny boli a sú taktiež výraznou mierou financované z dotácií, grantov a fondov EU, ktoré sa snažia efektívne využívať k svojej profesionalizácii. Nie vždy ale tieto projekty vyhovujú českým záujmovým skupinám, niektoré väčšie projekty by neboli české záujmové skupiny schopné spolufinancovať.

Celkovo by sa dalo povedať, že členstvo ČR v EU nevedlo k úplnému nahradeniu národného politického procesu európskym. Na aktivitách domácich politických aktérov sa určitým spôsobom prejavoval, pretože už behom prístupového procesu Únia výrazne ovplyvňovala dianie v českom politickom prostredí.²⁵⁸ Jednoznačne došlo k europeizácii českých záujmových skupín, hoci tieto skupiny berú európsku rovinu presadzovania záujmov ako doplnkovú, pretože okrem nej ešte stále využívajú národnú úroveň. Okrem toho, problémom je, že hoci české záujmové skupiny využívajú zastúpenie svojich aktivít v európskych federáciách a asociáciách,

---

²⁵⁷ Fiala, Hloušek, Krpec 2007: 104-105

²⁵⁸ Císař 2004: 116

malo by dochádzať k častejšiemu vytváraniu priameho zastúpenia na európskej úrovni, ktoré by pomohlo k efektívnejšiemu presadzovaniu záujmov českých skupín.

Autorka si je vedomá limitov tejto práce. Za prvé, je zrejmé, že europeizácia českých záujmových skupín ešte stále nie je ukončená. České záujmové skupiny stále využívajú delegované zastúpenie svojich aktivít na európskej úrovni, autorka práce ale predpokladá, že bude vznikať viacero priamych zastúpení na európskej pôde. V budúcnosti by tiež mohlo dôjsť k zintenzívneniu spolupráce medzi českými záujmovými skupinami a skupinami z iných členských krajín Únie. Taktiež je otáznе, nakoľko sa zmení podoba spolupráce českých záujmových skupín so zástupcami ČR v európskych orgánoch. V budúcnosti sa ukáže, či dôjde k zlepšeniu vzájomných vzťahov alebo ostane spolupráca na rovnakej úrovni, čiže nedostatočná.

Ďalším limitom práce bol nedostatok literatúry o českých záujmových skupinách a ich podobe a fungovaní v ČR, ale aj na európskej úrovni. Práca preto musela vychádzať z obmedzeného počtu zdrojov. Taktiež môže byť limitom, že práca sa zameriavala iba na niekoľko záujmových skupín z ČR, pričom to boli najmä odborové zväzy, komory ČR, zamestnávateľské a zamestnanecké skupiny, podnikateľské skupiny, environmentálne hnutia a mimovládne organizácie. To je ale spojené s problémom nedostatku odbornej literatúry venujúcej sa českým záujmovým skupinám.

V budúcnosti sa môže výskum českých záujmových skupín zamerať na rôzne oblasti. Na ich pôsobenie v rámci európskych federácií a asociácií, na spoluprácu českých záujmových skupín so zástupcami ČR pôsobiacimi v európskych inštitúciách, na spolupráci českých záujmových skupín so záujmovými skupinami z ostatných členských alebo kandidátskych krajín EU, alebo na vplyv europeizácie českých záujmových skupín na národné obhajovanie záujmov a pôsobenie na národnú úroveň.

ZOZNAM SKRATIEK

Confederation of Food and Drink Industries of the EU.....	CIAA
Česká podnikatelská reprezentácia (Czech Business Representation).....	CEBRE
Česká republika.....	ČR
Českomoravská konfederácia odborových zväzov.....	ČMKOS
European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises.....	UEAPME
European Confederation of Independent Trade Unions.....	CESI
European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations.....	EFPIA
Európska únia.....	EU
European Trade Union Confederation.....	ETUC
Európsky hospodársky a sociálny výbor.....	EHSV
Friends of the Earth Europe.....	FoEE
Stredná a východná Európa.....	SVE
Zväzu priemyslu a dopravy.....	SP ČR
The European Chemical Industry Council.....	CEFIC
The European Consumers' Organisation.....	BEUC
Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe.....	UNICE

LITERATÚRA

Bache, Ian, Stephen George. 2006. *Politics in the European Union*. Oxford: Oxford University Press

Ban, I. 2006. *Lobby Groups and Policy Making in the European Union. The Role of the Commission in the Regulating Process*. Central European University

Bouwen, Pieter. 2009. „The European Commission.“ In: Coen, David, Jeremy Richardson. *Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 19-38

Börzel, Tanja A. 2003. „How European Union Interacts with its Member States.“ *Political Science Series*, Vienna: Institute for Advanced Studies. Dostupné z: http://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_93.pdf (23.3.2012)

Börzel, Tanja A., Thomas Risse. 2009. „Conceptualizing the Domestic Impact of Europe“. *European Integration On-line Paper*. Dostupné z: <http://www.gs.uni.wroc.pl/files/BOERZEL%20-%20RISSE%20Conceptualizing%20the%20domestic%20impact%20of%20Europe.pdf> (2.4.2012)

Bulmer, Simon. 2008. „Theorizing Europeanization.“ In: Graziano, Paolo, Maarten P. Vink. (eds.). *Europeanization. New Research Agendas*. Hampshire: Palgrave Macmillan. Bulmer, pp. 46- 58

Caporaso, James. 2008. „The Three Worlds of Regional Integration Theory.“ In: Graziano, Paolo, Maarten P. Vink. (eds.). *Europeanization. New Research Agendas*. Hampshire: Palgrave Macmillan. pp. 23-34

Cerami, Alfio. 2007. *Europeanization, Enlargement and Social Policy in Central and Eastern Europe*. Paris: Centre d'Etudes Européennes.

Císař, Ondřej. 2004. „Mezi Prahou a Bruslem: nevládní organizace, sociální hnutí a zájmové skupiny na cestě do EU.“ *Sociální studia* 6 (1): 109-120, Dostupné z: http://muni.academia.edu/OndrejCisar/Papers/1384763/European_Union_Patronage_and_Transaction_Politics_The_Networks_of_Czech_Social_Movement_Organisations, (25.5.2012)

Císař Ondřej. 2005. „Europeizace a obhajoba zájmů: základy analytického rámce.“ In: Dančák, Břetislav, Petr Fiala, Vít Hloušek. *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. Pp. 54-71

Císař, Ondřej. 2005a. „Sociální hnutí, nevládní organizace a zájmové skupiny v mnohoúrovňové struktuře EU: přístup ke studiu.“ In: Fiala, Petr, Maximilián Strmiska. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, Pp. 214-231

Císař, Ondřej. 2008. *Politický aktivismus v České Republice. Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury

Císař, Ondřej. 2009. „Mezinárodně, a přesto doma.“ *Mezinárodní politika* 33 (6): 4-7

Coen, David, Jeremy Richardson. 2009. „Learning to Lobby the European Union: 20 Years of Change.” In: Coen, David, Jeremy Richardson. 2009. *Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues*. Oxford: Oxford University Press. pp- 3-15

Coen, David. 2007. „Lobbying in the European Union“. *Constitutional Affairs Series*, Dostupné z: http://www.eurosfaire.prd.fr/7pc/doc/1211469722_lobbying_eu.pdf (3.3.2012)

Coen, David, Jeremy Richardson. 2009 „Learning to Lobby the European Union: 20 Years of Change.“ In: Coen, David, Jeremy Richardson. *Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues*. Oxford: Oxford University Press. Pp- 3-15

Dočkal, Vít. 2006. „Trojrovninné pojetí EU a aktéři regionálních zájmů. *Politologický časopis* 13 (1): 27- 54

Dür, Andreas, Gemma Mateo. 2009. *National Interest Groups and Lobbying on European Union*. Salzburg: University of Salzburg

Eising, Rainer. 2008. „Interest Groups and Social Movements.“ In: Graziano, Paolo, Maarten P. Vink. (eds.). *Europeanization. New Research Agendas*. Hampshire: Palgrave Macmillan. pp. 167- 181

Fairbrass, Jenny , Alex, Warleigh (eds.). 2002. *The New Politics of Persuasion, Advocacy and Influence in the European Union*. London: Europa Publications.

Fiala, Petr, Markéta Pitrová, Oldřich Krpec. 2009. *Europeanization of Interests' Representation in the Czech Republic*. Working Paper 32, Brno: International Institute of Political Science of Masaryk University. Dostupné z: http://www.iips.cz/data/files/Analyzy_Working_Papers_pdf/MPSV-working-paper.pdf, (28.4.2012)

Fiala, Petr, Vít Hloušek, Oldřich Krpec. 2007. „Evropeizace českých odborových svazů: proměny strategie reprezentace zájmů a okruhu partnerů v procesu evropské integrace.“ *Politologický časopis* 14 (2): 95-109

Fiala, Petr, Vít Hloušek, Markéta Pitrová, Pavel Pšeja, Petr Suchý. 2006. „Evropeizace politických stran a zájmových skupin: základní problémy a směry analýzy.“ *Politologický časopis* 13(1): 3-26

Grabbe, Heather. 2002. *Europeanisation Goes East: Power and Uncertainty in the EU Accession Process*. London: Centre for European Reform

Greenwood, Justin. 2002. „Advocacy, Influence and Persuasion: Has it All Been Overdone?“ In: Fairbrass, Jenny, Warleigh, Alex. (eds.). *The New Politics of Persuasion, Advocacy and Influence in the European Union*, London: Europa Publications. Pp. 19-34

Greenwood, Justin. 2011. *Interest Representation in the European Union*. London: Palgrave Macmillan

Greenwood, Justin, Darren Halpin. 2007. „The European Commission and the Public Governance of Interest Groups in the European Union: seeking a niche between accreditation and laissez-faire.“ *Perspectives on European Politics and Society* 8 (2): 189-210

Haverland, Markus. 2008. „Methodology.“ In: Graziano, Paolo, Maarten P. Vink. (eds.). *Europeanization. New Research Agendas*. Hampshire: Palgrave Macmillan. pp. 59- 70

Hayes-Renshaw, Fiona. 2009. „Least Accessible but not Inaccessible: Lobbying the Council and the European Council.“ In: Coen, David, Jeremy Richardson. *Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues*. Oxford: Oxford University Press Pp: 70-104

Hull, Robert. 1993. Lobbying Brussels: „A View from Within.“ In: Mazey, Sonia, Jeremy Richardson. *Lobbying in the European Community*. Oxford: Oxford University Press. pp. 82-92

Kolář, Petr, Jindřiška Sylová. 2005. „Některé právní aspekty reprezentace zájmů v České republice po roce 1989.“ In: Mansfeldová, Zdenka, Aleš Kroupa (eds.). *Participace a zájmové organizace v České Republice*. Praha: Sociologické nakladatelství Pp. 19-39

Kovačovská, Lenka. 2009. „Kdo ne(euro)lobuje, jde z kola ven.“ *Mezinárodní politika* 23 (6): 15-17

Kunc, Stanislav, Petr Hartoš. 2005. „Zaměstnavatelské svazy- Svaz průmyslu a dopravy ČR a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR.“, In: Mansfeldová, Zdenka, Aleš Kroupa (eds.) 2005. *Participace a zájmové organizace v České Republice*. Praha: Sociologické nakladatelství. pp. 159- 182

Kunštát, Daniel. 2006. „Instituce zprostředkování zájmů: strany a zájmové skupiny.“ *Naše společnost* 4 (2): 14-20 Dostupné z: http://www.cvvm.cas.cz/upl/nase_spolecnost/100060s_Institute%20zprostredkovani...pdf, (30.5.2012)

Ladrech, Robert. 1994. „Europeanisation of Domestic Politics and Institutions: The Case of France.” *Journal of Common Market Studies* 32 (1): 69-89

Ladrech, Robert. 2005. „The Europeanization of Interest Groups and Political Parties.“ In: Bullmer, Simon, Christian Lequesne. *The member States of the European Union*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 318-337

Lehmann, Wilhelm. 2003. „Lobbying in the European Union: current rules and practices.“ *Constitutional Affairs Series*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/civil_society/interest_groups/docs/workingdocparl.pdf (25.2.2012)

Lehman, Wilhelm. 2009. "The European Parliament." In: Coen, David, Jeremy Richardson. *Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 39- 69

Lenschow, Andrea. 2006. "Europeanization of Public Policy." In: Richardson, Jeremy (eds). 2006. *European Union. Power and policy-making*. Abington: Routledge. pp. 54-71

Mansfeldová, Zdenka, Aleš Kroupa (eds.) 2005. *Participace a zájmové organizace v České Republice*. Praha: Sociologické nakladatelství

Mansfeldová, Zdenka. 2005. „Sociální dialog a jeho budoucnost“. In: Mansfeldová, Zdenka, Aleš Kroupa (eds.) 2005. *Participace a zájmové organizace v České Republice*. Praha: Sociologické nakladatelství. Pp. 105-126

Marek, Dan, Michael Baun. 2011. *Česká republika a Evropská unie*. Barrister & Principal

Mazey, Sonia, Jeremy Richardson. 1993. *Lobbying in the European Community*. Oxford: Oxford University Press.

Mazey, Sonia, Jeremy Richardson. 1999. „Interests“. In: Cram, Laura, Desmond Dinan, Neill Nugent. 1999. *Developments in the European Union*. New York: St. Martin's Press, Pp. 105-129

Mazey, Sonia, Jeremy Richardson. 2006. "Interest Groups and EU policy-making: Organisational logic and venue shopping." In: Richardson, Jeremy (eds). 2006. *European Union. Power and policy-making*. Abington: Routledge. Pp. 239-261

McLaughlin, Andrew, Jordan Grant. 1993. „The Rationality of Lobbying in Europe: Why are Euro Groups so Numerous and so Weak?“ In: Mazey, Sonia, Jeremy

Richardson. *Lobbying in the European Community*. Oxford: Oxford University Press. pp. 122-159

Michalowitz, Irina. 2004. *EU Lobbying – Principals, Agents and Targets. Strategic interest intermediation in EU policy-making*. Berlin: Deutschen Institut für Public Affairs.

Michalowitz, Irina. 2005. *Assessing conditions for Influence of Interest Groups in the EU*. Viedeň: Institute for Advanced Studies. Dostupné z: http://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_106.pdf, (26.3.2012)

Muller, David. 2006. „Vznik evropského politického prostoru a pohled České republiky.“ In: Dočkal, Vít, Petr Fiala, Part Kaniok, Markéta Pitrová (eds.). *Evrópsky integračný proces a zájmy České republiky*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. Pp. 119-133

Obradovic, Daniela. 2009. „Regulating Lobbying in the European Union“. In: Coen, David, Jeremy Richardson. *Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues*. Oxford: Oxford University Press. Pp: 298-318

Pitrová, Markéta. 2007. „Prosazování zájmů na evropské úrovni: adaptace ČR na unijní lobby.“ In: Dančák, Břetislav, Vít Hloušek (eds.). *Víceúrovňové vládnutí v Evropě: zkušenosti, problémy a výzvy*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, pp. 147-160

Pitrová, Markéta, Alžbeta Gala. 2008. „Regulace prosazování zájmů v EU: lobbying v evropských institucích.“ *Politologický časopis* 15 (2): 103-129

Pitrová, Markéta, Hubert Smekal, Petr Suchý. 2007. „Principy organizace zájmových skupin v ČR: právní předpisy a jejich změna v důsledku procesu evropeizace.“ *Politologický časopis* 14 (4): 376-388

Radaelli, Claudio M. 2004. „Europeanisation: Solution or Problem?“ *European Integration On-line Papers* 8 (6). Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>, (3.4.2012)

Radaelli, Claudio M. 2000. „Wither Europeanisation? Concept stretching and substantive.“ *European Integration online Papers* 4 (8). Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-008.pdf>, (4.3.2012)

Radaelli, Claudio M., Romain Pasquier. 2008. „Conceptual Issues“. In: Graziano, Paolo, Maarten P. Vink. (eds.). *Europeanization. New Research Agendas*. Hampshire: Palgrave Macmillan. pp. 35-45

Rakušanová, Petra. 2005 „Třetí sektor a občanská participace v České Republice.“ In: Mansfeldová, Zdenka, Aleš Kroupa (eds.). *Participace a zájmové organizace v České Republice*. Praha: Sociologické nakladatelství. Pp.81-100

Rosamond, Ben. 2000. *Theories of European Integration*. London: Macmillan.

Saurugger, Sabine. 2009. „COREPER and National Governments.“ In: Coen, David, Jeremy Richardson. *Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues*. Oxford: Oxford University Press. Pp: 105-127

Schimmelfennig, Frank, Ulrich Sedelmeier. 2005. „Introduction: Conceptualizing the Europeanization of Central and Eastern Europe.“ In: Schimmelfennig, Frank, Ulrich Sedelmeier (eds). *Europeanization of Central and Eastern Europe*. London: Cornell University Press. Pp. 1-28

Slíva, Jan. 2004. *Zastoupení regionů v Bruselu- důležité nástroje lobbování*. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2004/04/040427_eu_lobbying_pckg.shtml, (20.4.2012)

Van Schendelen, Rinus. 2004. *Jak lobbovat v Evropské unii aneb Machiavelli v Bruselu*. Barrister & Principal

Vink, Maarten P., Paolo Graziano. 2008. "Challenges of a New Research Agenda." In: Graziano, Paolo, Maarten P. Vink. (eds.). *Europeanization. New Research Agendas*. Hampshire: Palgrave Macmillan. pp. 3-23

Vykoupilová, Hana. 2004. *Eurofederalistické organizace a jejich prosazování zájmů v Česku*. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=215>, (2.6.2012)

Wallace, Helen. 2010. "An Institutional Anatomy and Five Policy Models." Wallace, Helen, Mark A. Pollack, Alasdair Young. *Policy-Making in the European Union*. Oxford: Oxford University Press. pp. 69-107

Young, Alasdair R. 2010. "European Policy Process in Comparative Perspective." In: Wallace, Helen, Mark A. Pollack, Alasdair Young. *Policy-Making in the European Union*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 45-96

Zemanová, Štěpánka. 2007. „Výzkum europeizace- aktuální problémy a perspektivy.“ *Mezinárodní vztahy* 42 (4): 29-51

PRAMENE

Commission of European Communities. 1992. *An Open and Structured Dialogue between the Commission and Special Interest Groups*. 2.12.1992. Dostupné z : http://ec.europa.eu/civil_society/interest_groups/docs/v_en.pdf, (26.5.2012)

Commission of the European Communities. 2001. *European Governance. A White Paper*. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0428en01.pdf, (25.5.2012)

Černoch, Filip. 2007. *Lobbying začíná v Bruselu*. Dostupné z: <http://profit.tyden.cz/clanek/lobbying-zacina-v-bruselu/>, (2.6.2012)

Delegácia Európskej komisie v USA. 2008. *Lobbying in the EU: An Overview*. Dostupné z: <http://www.eurunion.org/News/eunewsletters/EUInsight/2008/EUInsight-Lobbying-Sept08.pdf> (26.5.2012)

Komise evropských společenství. 2008. *Sdělení komise. Evropská iniciativa pro transparentnost. Rámcová pravidla pro styk se zástupci zájmových skupin (rejstřík a etický kodex)*. SEC 1926, Dostupné z: http://ec.europa.eu/transparency/docs/323_cs.pdf, (23.3.2012)

Komisia európskych spoločenstiev. 2006. *Zelená kniha. Európska iniciatíva týkajúca sa transparentnosti*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/transparency/eti/docs/gp_sk.pdf, (30.5.2012)

Listina základních práv a svobod- Sbíрка zákonůč. 2/1993 Sb. + změna. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>, (2.6.2012)

Mansfeldova, Zdenka. 2008. *Europeanization and Multilevel Employee Interest Representation*. Paper presented at World Congress of the International Institute of

Sociology. Dostupné z: http://kvalitazivota.vubp.cz/prispevky/europeanization_and_multilevel_employee_inte-rest-mansfeldova.pdf, (10.5.2012)

Šmejkal, Václav, Blanka Jakubcová, Michal Nekvasil. 2003. *Česká firma v Evropské unii- Hrozba či šance, zisk či ztráta*. Česká podnikatelská reprezentace při Evropské unii. Dostupné z: http://www.cebrecz/dokums_raw/cfveu.pdf (30.5.2012)

Prague House. 2012. *Poslání a činnosti Zastoupení*. Dostupné z: <http://www.prague-house.eu/prazsky-dum/poslani-a-cinnosti-zastoupeni/>, (5.5.2012)

Ševella, Juro. 2008. *Lobing v Európskej únii II. Prípadové štúdie*. Bratislava: Ministerstvo zahraničných vecí SR. Dostupné z: [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_43FE9DC3EBDE0588C1257674002E58A8_SK/\\$File/Lobing_v_EU_II.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_43FE9DC3EBDE0588C1257674002E58A8_SK/$File/Lobing_v_EU_II.pdf), (2.3.2012)

Transparency Register. 12.6.2012. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/transparency/regrin/welcome.do?locale=cs#cs>, (12.6.2012)

www.euractive.cz. 7.9.2009. *Lobbing v evropských institucích*. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropske-institute/link-dossier/lobbing-v-evropskych-institucich-000058>, (10.5.2012)

www.euractive.sk. *Lobing v EU. Euroasociácie a federácie*. Dostupné z: <http://www.lobing.eu/lobing-novych-clenskych-krajin-v-bruseli/euroasociacie-a-federacie/>, (5.3.2012)

www.euractive.sk. *Lobing v EU. Národný lobing*. Dostupné z: <http://www.lobing.eu/lobing-novych-clenskych-krajin-v-bruseli/narodny-lobing/> (20.4.2012)

www.euractive.sk. *Lobing v EU. Úvod o lobingu v strednej Európe.* Dostupné z:
<http://www.lobing.eu/lobing-novych-clenskyh-krajin-v-bruseli/lobing-novych-clenskyh-krajin-v-bruseli-uvod/>, (28.4.2012)

www.euractive.sk, *Lobing v EU. Zastúpenie v Bruseli.* Dostupné z:
<http://www.lobing.eu/lobing-novych-clenskyh-krajin-v-bruseli/vlastne-zastupenie-v-bruseli/>, (28.4.2012)

ABSTRAKT

Cieľom tejto diplomovej práce je sledovať, či došlo k europeizácii českých záujmových skupín. V jej rámci je v prvej kapitole skúmaná teória europeizácie, druhá kapitola sa zaoberá povahou európskych záujmových skupín a presadzovaním záujmov na európskej úrovni a tretia kapitola sa zaoberá rôznymi aspektmi europeizácie českých záujmových skupín. Výskum sa pritom zameriava aj na europeizáciu záujmových skupín krajín SVE, ďalej na europeizáciu českých záujmových skupín pred vstupom ČR do EU, na ich postupnú transformáciu a zmenu vo vzťahoch a stratégiách, spôsobenými vstupom ČR do EU. Ďalej sa práca zameriava na vytváranie nových štruktúr a postupné prenášanie pôsobenia českých záujmových skupín na európsku rovinu rozhodovacieho procesu a tiež na výhody plynúce z tohto vstupu. V poslednej časti tejto kapitoly sa práca zameriava na nedostatky českých záujmových skupín a negatívne vplyvy vstupu ČR do EU pre české záujmové skupiny.

Práca pritom na základe hypotézy overuje, či sa české záujmové skupiny chovali v rámci mechanizmu europeizácie podľa Schimmelfenniga a Sedelmeiera podľa *logiky následkov* a teda podľa „modelu externých podnetov“, alebo sa chovali na základe *logiky vhodnosti* a teda na základe „modelu sociálneho učenia“. Zároveň boli použité výskumné otázky, ktoré mali pomôcť k overeniu hypotézy.

ABSTRACT

The aim of this master thesis is to observe, whether there occurred an europeanisation of the Czech interest groups. In the first chapter there is described and explored the theory of europeanisation. Second chapter is focusing on the character of the European interest groups and the advocating of their interests on the european legislation level. Third chapter is focusing on different aspects of europeanisation of Czech interest groups. In this chapter is also described the europeanisation of interest groups from countries of central and eastern Europe, then the research is focusing on the europeanisation of Czech interest groups before the membership of Czech Republic in the European Union, consequent change in the relations and strategies caused by the Czech membership in the European Union. Then this chapter is concentrating on the formation of the new structures and gradual transformation of the overall behaviour and the function of Czech interest groups and their adaptation to European legislation level. Then the work is describing the positive and negative impact of Czech membership in European Union on Czech interest groups.

The final thesis is verifying the hypothesis, whether Czech interest groups are behaving in the framework of the mechanism of europeanisation of Schimmelfennig and Sedelmeier, according to *logics of consequences* and the „external incentives model“, or according to *logics of appropriateness* and the „social learning model“. There were used a couple of research questions to verify the hypothesis.

